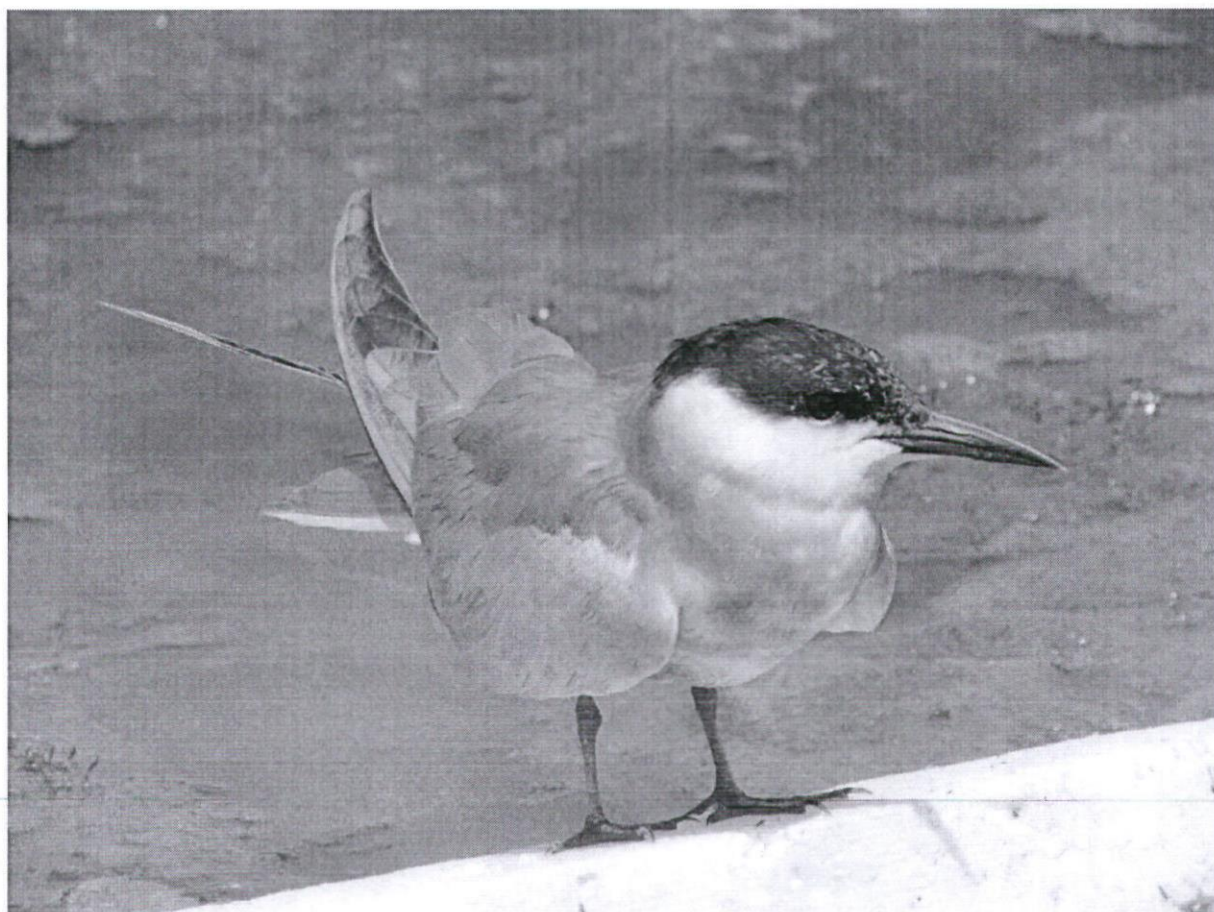

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ
ЛП НАЦИОНАЛНИ ПАРК БЕРДАП ЗА 2022. ГОДИНУ

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ
ЈП НАЦИОНАЛНИ ПАРК ЂЕРДАП ЗА 2022. ГОДИНУ

Законом о националним парковима („Сл. гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон), Национални парк „Ђердап“ је основан: „ради очувања објеката карстног рељефа и хидрографије, Ђердапске клисуре, кањона Бољетинске реке, кањона Брњице и др.; станишних типова: полидоминантних реликтних заједница, осиромашених реликтних заједница, шибљака, савремених и других типова шума (букове шуме, храстово-грабове шуме, термофилне и супра-медитеранске храстове шуме, мешовите термофилне шуме и обалске формације врба); станишта и популације дивље флоре, посебно копривића, ораха, мечје леске, јоргована, маклена, црног јасена, грабића, сребрне липе, кавкаске липе, Панчићевог маклена, медунца, златне папрати, божиковине, тисе, брекиње, дивље крушке, дивље трешње и др.; станишта и популације дивље фауне, посебно птица (црна рода, белорепан, орао змијар, патуљаста орао, орао кликташ, сури орао, соко, буљина и мали вранац), сисара (рис, европски јелен, дивља свиња, медвед, видра, шарени твор, дивокоза и срна) и риба (сом, кечига, смуђ, деверика, мрена, балкански вијун, лињак, караш, велики и мали вретенар и јегуља) и др.; културно-историјског наслеђа, нарочито Голубачког града, Лепенског Вира, Трајанове табле, Дијане Караташ и заштите и очувања спомен обележја и др. Подручје Националног парка „Ђердап“ простире се на територији општина: Голубац, Мајданпек и Кладово, у оквиру 17 катастарских општина: Голубац, Брњица, Добра, Бољетин, Мајданпек, Доњи Милановац, Мосна, Тополница, Голубиње, Мироч, Петрово Село, Текија, Нови Сип, Давидовац, Манастирица, Кладушница и Подвршка, укупне површине 63.786,48 ha, од чега је 45.454,87 ha у државној својини, а у приватној и другим облицима својине 18.331,60 ha, од чега је I степеном обухваћено 8,01%, II степеном 21,50% и III степеном 70,79% укупне површине“.

Делатност Предузећа регулисана је чланом 10. Статута Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ на који је Влада дала сагласност Решењем објављеним у „Сл. гласнику РС“, број 90/17, где су поред претходно наведених послова предвиђени и остали послови под условом да не ометају претходно наведене делатности.

Основна делатност Предузећа је : 9104 - Делатност ботаничких и зоолошких вртова и заштита природних вредности. Јавно предузеће "Национални парк Ђердап", Доњи Милановац.

Делатност Јавног предузећа од општег интереса је управљање заштићеним подручјем, у складу са законом.

Оснивач Јавног предузећа је Република Србија, а право оснивача врши Влада, Београд, Немањина 11, матични број 07020171 (Оснивач). Одлуком о усклађивању пословања Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац са Законом о јавним предузећима 05 број 023-354/2017 од 24. јануара 2017. године („Сл. гласник РС“, број 5/17), коју је донела Влада, извршено је усклађивање пословања Јавног предузећа са Законом о јавним предузећима („Сл. гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019). Јавно предузеће "Национални парк Ђердап" из Доњег Милановца, регистровано је код Агенције за привредне регистре, по решењу Агенције за привредне регистре бр. БД 23766/2005 дана 20.05.2005.године. Седиште предузећа је у Доњем Милановцу, улица Краља Петра I број 14а, порески идентификациони број предузећа је 10062445, матични број предузећа је 07360231, а одговорно лице Саша Јаношевић, в.д. директор.

Јавно предузеће обавља делатности: заштите, унапређења, презентације и популаризације националног парка и његових природних вредности и културних добара; обезбеђивања несметаног одвијања природних процеса и одрживог коришћења природних ресурса; прикупљања, обраде података и вођења евиденције о природним вредностима, људским активностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења националног парка; праћења стања очуваности природе и степена угрожености објекта геонаслеђа, дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта, станишних типова, еколошки значајних подручја, еколошких коридора и предела, надзора над спровођењем услова и мера заштите природе у националном парку; надзора над правним и физичким лицима који обављају дозвољене делатности у националном парку у складу са законом; газдовања и одрживог коришћења шума; заштите, гајења, унапређивања и одрживог коришћења ловне и риболовне фауне; управљање грађевинским земљиштем које му је пренето на коришћење; организовања истраживања у области заштите и развоја националног парка; одрживог туризма у националном парку; пројектовања, изградње и одржавања објеката који су у функцији заштите одрживог туризма; геодетских послова везаних за шуме, земљиште и објекте; управљање посетиоцима и друге делатности из области заштите природних вредности које су одређене законом.

Концепт управљања Националним парком Ђердап заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке и геолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, културних, туристичких и рекреативних потреба, у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Програм пословања Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“, Доњи Милановац, је основни плански документ у складу са Законом о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019) полази од основног планског акта, односно од Програма управљања Националним парком „Ђердап“

који се доноси у складу са чланом 54. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016, 95/2018- др. закон и 71/2021) и члана 12. Закона о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон).

Програмом су дефинисани циљеви, задаци, активности и обавезе Предузећа из домена послова основне делатности, као и задаци и активности из домена других делатности које Предузеће обавља, а које не ометају обављање основне делатности. Сви циљеви и задаци усклађени су са предвиђеним обимом финансијских средстава, као и материјалном претпоставком реализације постављених циљева и задатака.

Основни извори финансирања послова, задатака и активности утврђених остварују се из:

- Буџета Републике Србије
- Сопствених средстава (делатност Предузећа и наплата накнада за коришћење заштићеног подручја)
- Приходи по основу накнада за коришћење заштићеног подручја
- Донација
- Фондова ЕУ

Пословање Јавног предузећа „Националног парка Ђердап“ финансира се из следећих извора:

1. из прихода по основу накнада за коришћење заштићеног подручја Националног парка „Ђердап“,
2. из прихода од продаје дрвних сортимената из шума Националног парка „Ђердап“,
3. из прихода по основу обављања послова ловства,
4. из прихода по основу обављања послова рибарства, наплатом дозвола за обављање привредног и рекреативног риболова,
5. из прихода по основу средстава из прихода Буџета Републике Србије,
6. из прихода по основу презентације и популаризације заштићеног подручја – туризам,
7. из осталих прихода
8. из прихода који се могу остварити по основу донација међународних организација у области заштите животне средине и заштите природе, по основу учешћа у међународним пројектима.

1.1. Организациона структура

Послови су организовани у четири (4) сектора, седам (7) служби и три (3) радне јединице и то на следећи начин:

1. Сектор заједничких послова, који води саветник директора за заједничке послове (1 запослени), у чијем је саставу:

- 1.1 Служба за економско-финансијске послове
- 1.2 Служба за комерцијалу, план и анализу.

2. Сектор за заштиту и одрживи развој, који води саветник директора за заштиту и одрживи развој (1 запослени), у чијем су саставу:

- 2.1 Служба заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја
- 2.2 Служба заштите и унапређења лова и риболова
- 2.3 Служба чувара „Националног парка Ђердап“

3. Сектор за правне, опште и послове туризма, који води саветник директора за правне, опште и послове туризма (1 запослени), у чијем су саставу:

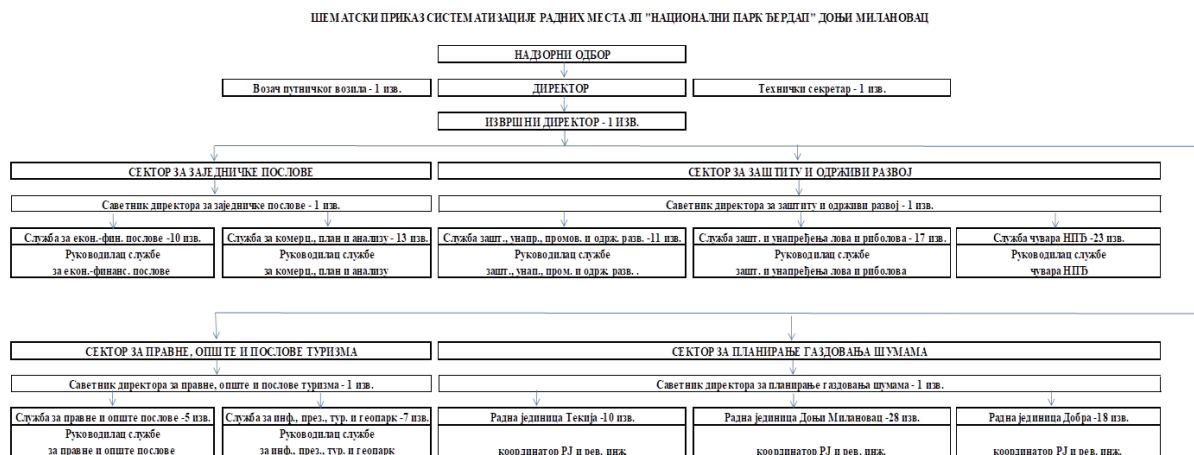
- 3.1 Служба за правне и опште послове
- 3.2 Служба за информисање, презентацију, туризам и геопарк

4. Сектор за планирање газдовања шумама, који води саветник директора за планирање газдовања шумама (1 запослени), у чијем су саставу:

- 4.1 Радна јединица Текија
- 4.2 Радна јединица Доњи Милановац
- 4.3 Радна јединица Добра

1.2 .Организациона шема Јавног предузећа

Унутрашња организација Предузећа уређена је Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац бр. 4546 од 30.10.2018. године, на који је сагласност дало Министарство заштите животне средине дана 30.11.2018.г. под бројем: 110-00-119/2018-04. Овим Правилником утврђен је број, квалификациона структура, опис послова и стручна оспособљеност запослених, а ради извршавања програмских задатака из Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“, систематизована су радна места за 150 извршилаца.

1.3. Органи предузећа

Надзорни одбор:

Влада је Решењима у којима није утврђен рок на који су именовани именовала председника и чланове Надзорног одбора Предузећа и то:

1) за председника:

- **др Милија Булатовић, доктор биотехничких наука из Београда;** Решењем 24 број 119-2329/2015 од 05. марта 2015. године („Сл. гласник РС“, бр. 24/2015),

2) за чланове:

- (1) Јасмина Радуловић, дипл. менаџер, из Београда, Решењем 24 број: 119-2672/2015 од 12. марта 2015. године („Сл. гласник РС“, бр. 25/2015),
- (2) др Мехо Махмутовић, доктор медицинских наука из Новог Пазара, Решењем 24 број: 119-9754/2017 од 6. октобра 2017. („Сл. гласник РС“ бр. 90/2017),
- (3) Дејан Стијовић, дипл. инжењер геологије из Београда, независан члан, Решењем 24 број: 119-3308/2018 од 5. априла 2018. године („Сл. гласник РС“, бр. 26/2018),
- (4) Драгана Милојковић, дипл. биолог за заштиту животне средине, представник запослених, Решењем 24 број: 119-6892/2018 од 17. јула 2018. године („Сл. гласник РС“, бр. 56/2018),

- **в.д. директора предузећа: Саша Јаношевић** од 05. маја 2022. године решењем 24 број 119-3625/2022 од 05. маја 2022. године, („Службени гласник РС“ бр. 054/2022) Влада је именовала за в.д. директора Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац, а разрешила Лазара Митровића в.д. директора 28. априла 2022. године, решењем 24 број 119-3532/2022 од 28. априла 2022. године, („Службени гласник РС“ бр. 051/2022).

- **извршни директор: мр Ненад Радаковић, дипл. инж. шум.,** уговором о раду бр. 5569 од 31.12.2018. године.

У предузећу не постоји интегралан информациони систем. Постојећи информациони систем чини само књиговодство са обрачуном зарада који је у материјалној евиденцији повезан са шумарством. Постоји посебна служба плана и анализе. Раде се годишњи планови: Програм пословања Јавног предузећа Национални парк „Ђердап“, Програм управљања Националним парком „Ђердап“, Програм управљања рибарством на рибарском подручју Националног парка „Ђердап“, Годишњи план газдовања шумама Националног парка „Ђердап“, Годишњи план газдовања ловиштем Националног парка „Ђердап“. Основ за наплату накнада је Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Сл. гласник РС“, број 95/2018, 49/2019 и 86/2019 – усклађени дин. изн., 156/2020 – усклађени дин. изн., и 15/2021 – доп. усклађених дин. изн.), који у делу Х регулише врсте накнада за заштиту животне средине, а чланом 99 ст.1 тачка 2, као вид накнаде за коришћење животне средине наводи и накнаду за коришћење заштићеног подручја. Применом нових одредби Закона, Предузеће је Одлуком о накнадама за коришћење заштићеног подручја „Националног парка Ђердап“, („Сл. гласник РС“, број 28/2019) утврдило висину и начин обрачуна и плаћања накнаде за коришћење подручја Национални парк „Ђердап“. Обвезник накнаде су привредна друштва и друга правна лица, предузетници и грађани (корисници) који користе погодности Националног парка „Ђердап“, као заштићеног подручја и његове вредности. Обвезници су они који обављају делатност на подручју Националног парка „Ђердап“ или на други начин искоришћавају ово заштићено добро или својим радњама наносе штету овом заштићеном подручју;

2. Веродостојан приказ развоја, финансијског положаја и резултата пословања правног лица

2.1. Подручје Националног парка „Ђердап“ је први пут проглашено за национални парк 1974. године, када је Скупштина Социјалистичке Републике Србије на седници Већа удруженог рада одржаној 14. јуна 1974. године усвојила Закон о Националном парку „Ђердап“ који је објављен у „Сл. гласнику СРС“ број 31/74).

Као Предузеће, Национални парк „Ђердап“ је основано 1989. године (Одлука о оснивању Предузећа за заштиту и развој Националног парка Ђердап, „Сл.гласник РС“ број 6/89) са циљем да обавља послове заштите културних добара, природних и других знаменитости на подручју Националног парка „Ђердап“.

Законом о националним парковима („Сл. гласник РС“ број 39/93) Предузеће за заштиту и развој Националног парка „Ђердап“ постаје Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ са седиштем у Доњем Милановцу (у даљем тексту Предузеће). У Привредном суду Зајечар, 05.10.1993. под бројем Фи-3398/93 године, регистарски уложак I- 5562, извршена је пререгистрација и упис у судски регистар - Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац

2.2. Предузеће користи одговарајуће материјалне, кадровске, организационе и управљачке ресурсе за остваривање делатности за које је регистровано. Најзначајнији ресурс у спровођењу пословне политике Предузећа јесу запослени, који су изузетно стручни, обучени, вредни и посвећени послу.

Остали, али не и мање значајни ресурси Предузећа су:

- Шумарство: Најважнији ресурси у Парку су шумски екосистеми.

Укупна површина Националног парка „Ђердап“ је 63.786,48 ха, од чега је 49.202,89 ха под шумама и шумским земљиштем (државне шуме 37.052,89 ха, а шуме сопственика 12.150,00 ха), а 14.583,59 ха је остало земљиште.

Укупна дрвна запремина државних шума Националног парка „Ђердап“ 8279747м³, запреминским прирастом од 3,99м³/ха и годишњим запреминским прирастом од 147979 м³ на читавој површини.

- Ловство: Матични фонд дивљачи у ловишту Ђердап почетком 2022. године износио је:

- 314 јеленске дивљачи;
- 1000 срнеће дивљачи;
- 150 дивљих свиња,
- 800 зечева;
- 24 вука;
- 100 шакала и
- 240 лисица.

Матични фонд дивљачи, осим дивљих свиња и месоједа који су у пренамножењу, мањи је од капацитета ловишта, па је зато и одстрел тих категорија редукован.

- Рибарство: Рибарско подручје Ђердап почиње изнад Голубачког града и завршава се испод ХЕ „Ђердап I“ (код места Сип), укупне дужине око 100 km речног тока Дунава са припадајућим притокама. Површина рибарског подручја на Дунаву у рибарском подручју Ђердап је преко 5.000 ха, а притоке Дунава око 15,50 ха. Количина рибљег насеља и потенцијалне продукције утврђује се Leger – Huett методом.

Подаци о рибљем насељу односе се на Дунав, с обзиром да је риболов на притокама економски неисплатив, а због мале површине и мале количине рибе и по врстама и по количинама није интересантан рекреативним риболовцима.

На рибарском подручју Ђердап активно рибаре 44 привредна рибара и 1.348 рекреативних риболоваца.

Дозвољен годишњи излов по врстама, на риболовном подручју Ђердап, а на основу Програма управљања рибарским подручјем Ђердап од 1040 km до 940 km водног тока Дунава, за период од 1. јануара 2021. до 31. децембра 2030. године, урађен од стране Биолошког факултета Универзитета у Београду.

Туризам:

Обиље природних и културних вредности на подручју Ђердапа основ је за развој атрактивних туристичких производа. Постојећу понуду Националног парка „Ђердап“ потребно је обогатити развијањем нових производа који ће привући посетиоце. Национални парк „Ђердап“ пружа добру основу за развој излетничког, рекреативног, образовног и ловног туризма, а такође, потребно је искористити и велики број страних посетилаца који долазе туристичким крузерима који пристају у Доњем Милановцу. Посебан значај би требало дати едукативној компоненти производа, која је основа репутације екотуризма као фактора заштите природе и свих њених вредности. Понуду намењену посетиоцима потребно је даље обогаћивати и усклађивати захтевима туристичке тражње ради што бољег презентовања вредности Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка.

- Некретнине:

Пословни објекат у Доњем Милановцу са Центром за посетиоце Националног парка „Ђердап“ задовољава потребе за рад Националног парка „Ђердап“.

Пословни објекат у Добри, у чијем саставу су и станова за стручне кадрове Националног парка „Ђердап“, задовољава тренутне потребе реверног центра Добри. Интенција је Националног парка да прошири капацитете у Добри, у случају да се изнађе могућност за куповину некретнине која би била у функцији Националног парка – визиторски центар, смештај туриста и слично.

Адаптацијом карауле у Текији, чиме је добијено око 400 m² пословног простора, створени су услови за несметан рад запослених у овом рејону и адекватну презентацију и популаризацију Националног парка „Ђердап“ са могућношћу смештаја за посетиоце. Реконструкцијом подруског простора а у складу са пројектом „GEOTOUR“ формиран је савремени Центар за посетиоце и промоцију Ђердап Унеско геопарка.

Додатним улагањем у циљу санације објекта у Орешковици уз прикључивање објекта на електричну енергију и водоводну мрежу, поправком шумског пута од села до њега, исти је у потпуности активиран и стављен у употребу у току 2018. године.

Адаптацијом објекта на Плочама у научно-истраживачку станицу, која би истовремено служила и за репрезентативни смештај, најминималније би се заокружила неопходна целина једног од најатрактивнијег делова Парка. У 2023. години решаваће се и имовинско-правни односи у целини „Велики и Мали Штрбац са Трајановом таблом“ који се налази у I степену заштите.

- Информационе технологије: У Предузећу је заступљеност информационе технологије на солидним нивоу.

С обзиром на брзину развоја технологије и њен значај за обављање основне делатности, неопходно је побољшање постојећих програмских пакета и набавка недостајуће опреме. Предузеће планира да у 2023. години појача активну и пасивну мрежну инфраструктуру са одговарајућим безбедносним системом и одговарајућим софтверским решењима који омогућавају бржи и једноставнији начин преласка са „папирног“ на електронско пословање. Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању регулише поступак и начин увођења електронског пословања, које предузеће уводи од 2022. године.

- Опрема:

„Национални парк Ђердап“ поседује 8 путничко-теренских возила „Лада Нива“, 9 путничко-теренских возила Dacia Duster, 2 теренска возила Fiat Doblo и Toyota Hilux и 1 путничко возило „Škoda Karoq“, 2 трактора са приколицама, као и два теретна возила (цистерна и камион). Осим тога, у 2012. години набављено је једно путничко возило „Škoda-Yeti“ по пројекту „Bioregio Carpathians – Integrated management of biological and landscape diversity for sustainable regional development and ecological connectivity in the Carpathians, у оквиру програма предприступних фондова ЕУ (ИПА), програма Југоисточна Европа који финансира Европска Унија. Једно возило „Škoda-Yeti“ уступљено је Предузећу на коришћење од Асоцијације националних паркова и заштићених подручја Србије.

У 2019. години Предузеће је набавило нова возила „Fiat Doblo“ и „Mercedes-benz Vito“, у 2021. три путничко – теренска возила Dacia Duster. Осим тога, Предузеће располаже и са 50 мотоцикла. За контролу риболовног подручја у функцији су 4 глисера са ванбродским мотором и 2 метална чамца са 1 пентом.

Сва имовина која је у поседу Предузећа је у функцији заштите и развоја Националног парка „Ђердап“.

2.3. Приходи, расходи и резултат

У 2022. години предузеће је остварило приходе у износу од 281.850 милиона динара, и расходе у износу од 264.646 милиона динара. Остварена добит пре опорезивања износи 17 милиона динара, а након опорезивања 14 милиона динара.

У наредној табели дат је приказ остварених прихода и расхода у 000 динара.

Табела бр. 1 Остварени приходи и расходи у 2022. год.

ПРИХОДИ	износ у 000 дин
ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ МАТИЧНОМ И ЗАВИСНИМ ПРАВНИМ ЛИЦИМА НА ДС	51,00
ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ НА ДОМАЋЕМ ТРЖИШТУ	462,00
ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА НА ДОМАЋЕМ ТРЖИШТУ	6.659,00
ПРИХОДИ ПО ОСНОВУ УСЛОВЉЕНИХ ДОНАЦИЈА	10.931,00
ПРИХОДИ ОД ДОНАЦИЈА, ДОТАЦИЈА, СУБВЕНЦИЈА И СЛ. ИЗ РЕПУБЛИЧКОГ БУ	2.342,00
ПРИХОДИ ОД ДОНАЦИЈА, ДОТАЦИЈА И СЛ. ОД ИНОСТРАНИХ ВЛАДА И МЕЂУНА	5.638,00
ПРИХОДИ ОД ДОНАЦИЈА, ДОТАЦИЈА И СЛ. ОД ДОМАЋИХ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТ	2.950,00
ПРИХОДИ ОД ЗАКУПНИНА	338,00
ПРИХОДИ ОД ЧЛАНАРИНА	8.587,00
ПРИХОДИ ПО ПОСЕБНИМ ПРОПИСИМА ИЗ ОСТАЛИХ ИЗВОРА	89.052,00
ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	700,00
ПРИХОДИ ОД КАМАТА (ОД ТРЕЋИХ ЛИЦА)	382,00
ДОБИЦИ ОД ПРОДАЈЕ БИОЛОШКИХ СРЕДСТАВА	96.370,00
ПРИХОДИ ПО ОСНОВУ ЕФЕКТА УГОВОРЕНЕ ЗАШТИТЕ ОД РИЗИКА (КОЈИ НЕ ИС	256,00
ПРИХОДИ ОД УКИДАЊА ДУГОРОЧНИХ РЕЗЕРВИСАЊА	17.732,00
ОСТАЛИ НЕПОМЕНУТИ ПРИХОДИ	1.064,00
ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ БИОЛОШКИХ СРЕДСТАВА	38.336,00
УКУПНИ ПРИХОДИ	281.850,00
РАСХОДИ	0
НАБАВНА ВРЕДНОСТ ПРОДАТЕ РОБЕ	375,00
ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА ЗА ИЗРАДУ	2.203,00
ТРОШКОВИ ОСТАЛОГ МАТЕРИЈАЛА (РЕЖИЈСКОГ)	1.460,00
ТРОШКОВИ ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	10.308,00
ТРОШКОВИ РЕЗЕРВНИХ ДЕЛОВА	3.731,00
ТРОШКОВИ ЈЕДНОКРАТНОГ ОТПИСА АЛАТА И ИНВЕНТАРА	2.126,00
ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА (БРУТО)	97.704,00
ТРОШКОВИ ПОРЕЗА И ДОПРИНОСА НА ЗАРАДЕ И НАКНАДЕ ЗАРАДА НА ТЕРЕТ ПО	15.694,00
ТРОШКОВИ НАКНАДА ПО УГОВОРУ О ДЕЛУ	16,00
ТРОШКОВИ НАКНАДЕ ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА ПО ОСНОВУ ОСТАЛИХ УГОВОРА	238,00
ТРОШКОВИ НАКНАДА ДИРЕКТОРУ ОДНОСНО ЧЛАНОВИМА ОРГАНА УПРАВЉАЊ	6.482,00
ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ И НАКНАДЕ	3.260,00
ТРОШКОВИ ТРАНСПОРТНИХ УСЛУГА	1.560,00
ТРОШКОВИ УСЛУГА ОДРЖАВАЊА	18.957,00
ТРОШКОВИ ЗАКУПА	1.539,00
ТРОШКОВИ САЈМОВА	89,00

ТРОШКОВИ РЕКЛАМЕ И ПРОПАГАНДЕ	465,00
ТРОШКОВИ ИСТРАЖИВАЊА	792,00
ТРОШКОВИ ОСТАЛИХ УСЛУГА	593,00
ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	17.182,00
РЕЗЕРВИСАЊА ЗА ТРОШКОВЕ ОБНАВЉАЊА ПРИРОДНИХ БОГАТСТАВА	29.408,00
РЕЗЕРВИСАЊА ЗА НАКНАДЕ И ДРУГЕ БЕНЕФИЦИЈЕ ЗАПОСЛЕНИХ	851,00
ТРОШКОВИ НЕПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	4.095,00
ТРОШКОВИ РЕПРЕЗЕНТАЦИЈЕ	689,00
ТРОШКОВИ ПРЕМИЈА И ОСИГУРАЊА	2.094,00
ТРОШКОВИ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА	246,00
ТРОШКОВИ ЧЛАНАРИНА	497,00
ТРОШКОВИ ПОРЕЗА И НАКНАДА	12.042,00
ОСТАЛИ НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	3.226,00
РАСХОДИ КАМАТА (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)	8,00
НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)	13,00
ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	212,00
РАСХОДИ ПО ОСНОВУ ДИРЕКТНИХ ОТПИСА ПОТРАЖИВАЊА	112,00
ОСТАЛИ НЕПОМЕНУТИ РАСХОДИ	987,00
РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ПОТРАЖИВАЊА И КРАТКОРОЧНИХ Ф	25.392,00
УКУПНИ РАСХОДИ	264.646,00
ДОБИТ ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА	17.204,00

2.4. Остварена производња и продаја

Као резултат стања привреде, потрошача, конкуренције, квалитета производа и услуга, активности предузећа у областима којима се бави, у протеклом периоду предузеће је остварило следећу производњу и броју лица којима је пружена услуга :

Табела бр. 2 Остварени обим производње у шумарству и број лица у пруженим услугама 2018. – 2022.

Назив производа и услуга	2018.г	2019.г	2020.г	2021.г	2022.г
Производња дрвних сортимената - трупци (м3)	13.067,03	9.626,90	9.769,66	10.429,03	11.856,58
Производња дрвних сортимената - огрев + РО (м3)	41.841,69	40.927,54	47.775,98	44.296,49	57.228,29
Продаја риболовних дозвола - привредни (ком.)	45	47	44	47	44
Продаја риболовних дозвола - рекреативни (ком.)	1.461	1.444	1.329	1.237	1.348
Број посетилаца заштићеног подручја	4.312	5.544	10.398	8.775	9.632
Број ловаца	655	533	383	548	895

Графикон бр. 1 Продаја дрвних сортимената (2018-2022)

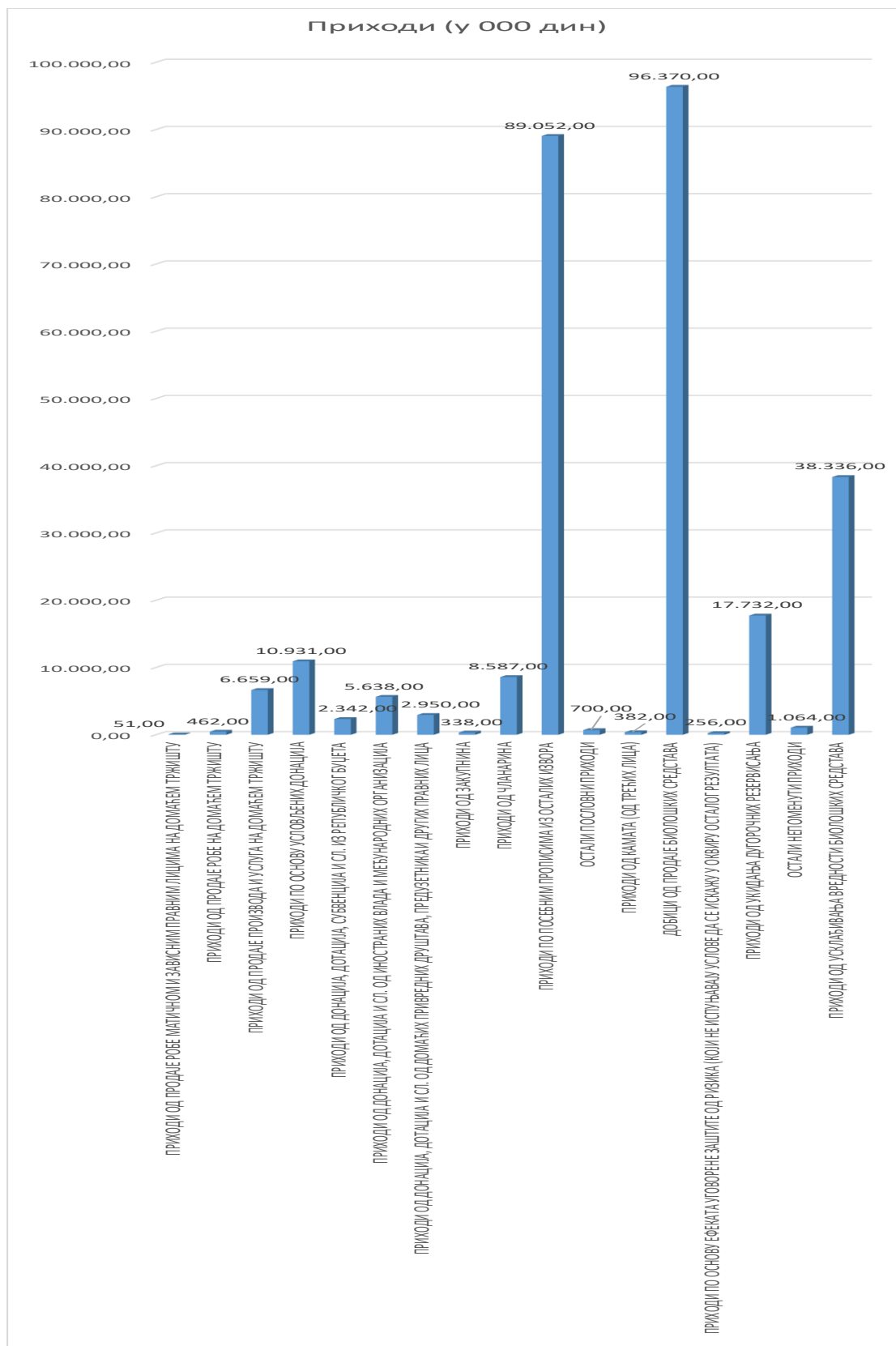

Графикон бр. 2 Продаја дозвола за привредни риболов (2018-2022)

Графикон бр. 3 Број посетилаца зп, продаја дозвола за рекреативни риболов и број ловаца (2018-2022)

Процес пословања Предузећа одвија се у постављеним циљевима дефинисаним одговарајућим планским документима, који подразумевају како натуралне, тако и финансијске показатеље пословања. Унапређење процеса пословања подразумева да се одговори на пословну политику Предузећа, првенствено у нивоу квалитета заштите и развоја подручја Националног парка „Ђердап“ уз максималну рационализацију трошкова и повећања нивоа финансијске стабилности. Промоција и популаризација вредности НП „Ђердап“ спроводиће се кроз различите промотивне активности, сарадњу са медијима, издавање пропагандног материјала, научно-популарних публикација, сајамске наступе и манифестације, сарадњу са образовним и установама културе, спровођење еколошких едукативних радионица. У Националном парк „Ђердап“ на релативно малом географском простору, формирао се мозаик вредних природних и културних ресурса од кључног значаја за развој атрактивних туристичких производа који добијају све већи значај и приоритет у свим плановима развоја. По броју посетилаца уочавају се резултати у промовисању и развоју садржаја из области туризма.

Графикон бр. 4 Остварени приходи у 2022. години по структури

Табела 2: Приход по делатностима и годинама 2018. -2022. година

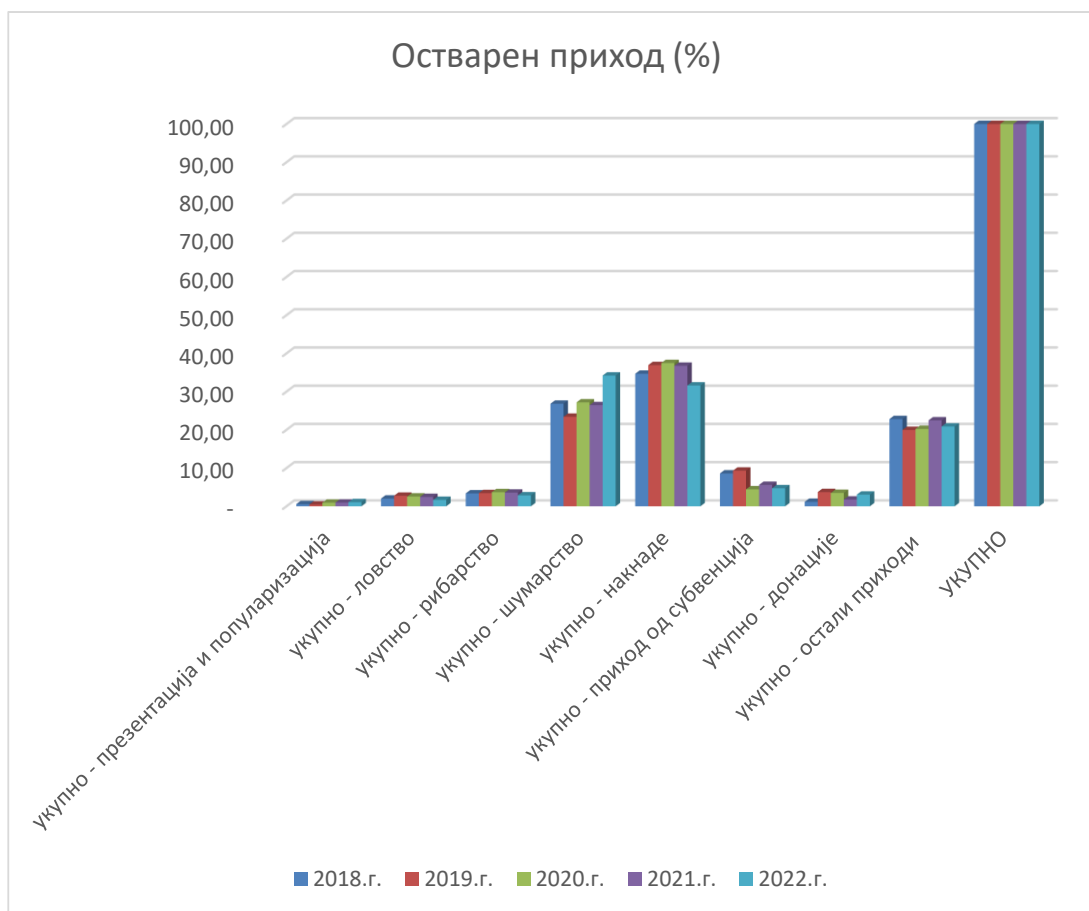
Остварен приход по делатностима (000 дин.)	2018.г.	2019.г.	2020.г.	2021.г.	2022.г.
укупно - презентација и популаризација	1.287	1.039	2.159	2.300	3.026
укупно - ловство	4.670	6.395	5.866	5.822	4.702
укупно - рибарство	7.808	8.000	8.475	8.521	8.045
укупно - шумарство	62.133	54.318	62.435	63.086	96.370
укупно - накнаде	80.301	85.679	86.065	87.677	89.052
укупно - приход од субвенција	19.895	21.629	10.188	13.340	13.272
укупно - донације	2.690	8.616	8.024	4.196	8.583
укупно - остали приходи	52.843	46.334	46.485	53.604	58.800
УКУПНО	231.627	232.010	229.697	238.546	281.850

Графикон бр. 5 Остварење прихода по делатностима у хиљадама динара (2018-2022)

Табела бр. Остварење прихода по делатностима у % (2018-2022)

Остварен приход по делатностима (%)	2018.г.	2019.г.	2020.г.	2021.г.	2022.г.
укупно - презентација и популаризација	0,56	0,45	0,94	0,96	1,07
укупно - ловство	2,02	2,76	2,55	2,44	1,67
укупно - рибарство	3,37	3,45	3,69	3,57	2,85
укупно - шумарство	26,82	23,41	27,18	26,45	34,19
укупно - накнаде	34,67	36,93	37,47	36,75	31,60
укупно - приход од субвенција	8,59	9,32	4,44	5,59	4,71
укупно - донације	1,16	3,71	3,49	1,76	3,05
укупно - остали приходи	22,81	19,97	20,24	22,47	20,86
УКУПНО	100	100	100	100	100

Графикон бр. 6 Приходи по делатностима у % учешћа у укупним приходима 2018.-2022. год.

Графикон бр. 7 Остварена нето добит 2018. – 2021. година

2.5. Остварени резултати и финансијска анализа пословања

Анализа и оцена финансијског положаја и остварених резултата предузећа је могућа на бази бројних показатеља финансијске анализе који су идентификовани од стране економске теорије, а прихваћени од привредне праксе. За потребе анализе пословања предузећа коришћени су најважнији показатељи финансијске анализе конструисани на основу званичних рачуноводствених извештаја овог предузећа у циљу добијања што реалније опште слике његове финансијске структуре и ефикасности пословања у посматраном периоду.

Треба нагласити да су за анализу коришћени биланси последње три године (2020-2022. год.).

2.5.1 Оцена финансијског положаја предузећа

Финансијска анализа се бави анализом финансијског стања Предузећа и могућностима промена у жељеном стању. Велики део анализа се врши стављањем у однос одређених вредности из биланса стања и биланса успеха (однос једне билансне позиције према другој, изражене кроз математичку формулу). Тиме се мере оне узрочне везе између билансних позиција које одражавају пословна стања и тенденције.

Ради реализације задатака на заштити и управљању природним ресурсима неопходно је:

- Обезбедити основне податке о стању појединих елемената природних ресурса, као стручне основе за доношење дугорочних развојних одлука;
 - Очувати аутохтоност дендролошког састава шума;
 - Усмерити све активности на заштиту ловне и риболовне фауне;
 - Израдити и спроводити управљачка докумената;
- Финансијска анализа подразумева сакупљање и коришћење информација, са циљем да:
1. оцени текуће финансијско стање Предузећа ,
 2. оцени могући темпо развоја Предузећа,
 3. открије доступне изворе средстава,
 4. прогнозира будуће стање Предузећа,
 5. прогнозира положај Предузећа на тржишту.

ЈП „Национални парк Ђердап“ послује у конкурентном и тржишном окружењу, што пословодству отежава доношење одлука у циљу повећања имовине и укупног резултата пословања, односно како ће организовати заштиту животне средине, што је основна делатност Предузећа уз остваривање максималне добити у пословању у тржишном окружењу. Финансијски показатељи су показатељи успешности и стабилности пословања Предузећа. Успешност у раду са економског становишта подразумева јесу ли израђени производи (шумарство), пружене услуге (посете туриста, услуге у ловству) квалитативно и

квантитативно добре с обзиром на захтев и потребе купаца, а при том упоредно са квалитетом и количином елемената који су уложени у радни процес.

Анализа финансијских извештаја има два циља:

1. анализа стања имовине, капитала и обавеза Предузећа
2. анализу прихода и расхода, као и пословни резултат, односно добит Предузећа.

За анализу стања имовине, капитала и обавеза Предузећа, основа је биланс стања на одређени дан, док су за анализу прихода и расхода и пословног резултата основ приходи и расходи за одређени временски период. Финансијску снагу чине квантитативна и квалитативна компонента.

Квантитативна финансијска снага – обим и врста имовине. Она захтева усклађеност основних средстава са пословним задатком (да не би било неискоришћености капацитета), усклађеност основних и обртних средстава (да не би дошло до застоја) усклађеност краткорочног и дугорочног финансирања, усклађеност сопственог и туђег капитала, очување финансијске равнотеже.

Квалитет финансијске снаге чини трајна способност плаћања обавеза у року (солвентност), као и краткорочно и дугорочно финансирања (текућег пословања и развоја), улагање у материјалну и финансијску имовину, задовољење финансијских потреба радника, пословодства, државе, очување и повећање имовине државе као оснивача. Квалитет финансијске снаге је примаран, јер условљава могућност пословања, док квантитет условљава обим пословања.

Анализом остварених индикатора у периоду 2020. год. до 2022. години код билансних позиција биланса стања укупна имовина и укупан капитал се повећавају. Један од разлога је промена тржишне вредности земљишта (пољопривредног, грађевинског и осталог земљишта) на основу процене вредности коју утврђује и усвајаја локална пореска администрација код утврђивања основице за плаћање пореза на имовину. Предузеће процењује своју имовину по фер вредности и усклађује вредност исте са кретањима на тржишту, пратећи показатеље локалних пореских администрација. Таква процена је проузроковала повећање вредности, како имовине тако и капитала. Осим тога, за повећање имовине и капитала је заслужна је и набавке опреме и улагања у грађевинске објекте која ће се наставити и наредне године.

Код биланса успеха, по показатељима предузеће у периоду 2020. – 2022. година повећава пословне приходе. У оквиру пословних прихода, остварено је повећање прихода у 2022. годину у односу на 2021. За 8,13%. Међутим, код прихода у категорији осталих прихода где се евидентирају приходи од шумарства (продаја на пању) приходи су повећани су за 52,76% променом ценовника у 2022., промене у структури дрвних сортимената години и незнатно повећаном количином.

ROA- Нето добит у односу на укупна средства којима Предузеће располаже је категорија која варира у зависности од врсте делатности предузећа. Предузеће располаже великим средствима (шуме чија је процењена вредност 4.273.757 хиљада динара), па тиме и има малу вредност ROA, која је задржана на истом нивоу у односу на претходну годину. Нето добит у 2022. у односу на 2021. годину је мања за 3,32%. Предузеће планира да настави са инвестиционим улагањима у 2023. години и повећањем за 337%. Резултат инвестиционог улагања на раст нето добити, рефлектоваће се у каснијем периоду.

ROE –Нето добит у односу на капитал, такође у оцени профитабилности садржи велику вредност капитала у односу на нето добит. У периоду 2020. – 2022. година креће се у распону 0,19 до 0,27%.

Оперативни новчани ток за период 2020. - 2022. година је позитиван. У периоду од 2020. и 2022. године се повећава, што значи да Предузеће појачава прилив средстава из пословних активности како би финансијски могло да отпрати неопходне финансијске одливе.

Индикатор ликвидности се креће од 44,42% до 87,62%. . Индикатор опште ликвидности приказан дословном применом формуле не приказује реално стање ликвидности Предузећа, јер у расположивим обртним средствима Предузеће на располагање залихама дрвних сортимената, чијом реализацијом се измирују краткорочне обавезе. Вредност дрвних сортимената која се продају су на позицији вредности шуме, чије искоришћавање је предвиђено годишњим планом искоришћавања и представља приход од продаје дрвних сортимената на пању. Код позиције краткорочних обавеза за израчунавање процента ликвидности садржан је део пасивних временских разграничења који је настао као ефекат примене МРС- 20 који такође, утиче на израчунавање ликвидности.

Инвестиције планиране у 2023. години по плану износе 43.872 хиљада динара, при чему је у 2022. године реализација у износу од 10.044 хиљада динара.

Обавезе у односу на капитал, показују да је капиталом покривено 97% до 98% обавеза, односно Предузеће нема кредитну задуженост, али рационалним сезонским распоредом финансијских средстава има довољно средстава за покриће текуће ликвидности у зимском периоду када Предузеће због временских услова није у могућности да обавља редовну делатност, а неопходно је измирење доспелих обавеза. За

презентацију индикатора задужености такође је проблематичан део пасивних временских разграничења који је настао као ефекат примене MPC 20, јер не представља дуг. Однос краткорочних и дугорочних обавеза, као и одложених пореских обавеза према укупним средствима Предузећа креће се између 2% и 4% јер Предузеће нема велику кредитну задуженост.

Кретање нето обртног фонда у посматраном периоду указује на чињеницу да краткорочне обавезе превазилазе вредност обртних средстава, што за последицу има негативне износе нето обртних средстава, који бележе пораст у апсолутним вредностима. Ово показује да не постоје обртна средства дугорочно финансирана, па су и показатељи релативног односа НОС према укупним обртним средствима и залихама негативне вредности. Општи је закључак, да је овакво кретање НОФ имало неповољне импликације на ликвидност предузећа. Код сагледавања индикатора ликвидности уочљиво је, да општи рацио ликвидности има у посматраном периоду вредности испод 1 тј. испод доње границе ликвидности (што потврђује претходно констатовано стање о односу обртних средстава и краткорочних обавеза), са тенденцијом опадања. Индикатор опште ликвидности приказан дословном применом формуле не приказује реално стање ликвидности Предузећа, јер у расположивим обртним средствима Предузеће не располаже залихама дрвних сортимената, чијом реализацијом се измирују краткорочне обавезе. Вредност дрвних сортимената која се продају су на позицији смањења вредности шума, чије искоришћавање је предвиђено годишњим планом искоришћавања и представља приход од продаје дрвних сортимената на пању. То значи да предузеће поседује неновчана средства која се могу трансформисати у новчана средства, чиме није угрожена финансијска стабилност предузећа. Код позиције краткорочних обавеза за израчунавање ликвидности садржан је део пасивних временских разграничења који је настао као ефекат примене MPC- 20 који такође, утиче на израчунавање ликвидности. Код изаунавања садашње ликвидности, коефицијент је > од 1, што показује тренутну могућност предузећа да исплати доспеле обавезе према повериоцима.

Квалитет финансијске снаге чини трајна способност плаћања обавеза у року (солвентност), као и краткорочно и дугорочно финансирања (текућег пословања и развоја), улагање у материјалну и финансијску имовину, задовољење финансијских потреба радника, пословодства, државе, очување и повећање имовине државе као оснивача. У групи индикатора солвентности предузећа, рацио структура капитала је изнад 1 (сматра се да би требало да буде бар 1), и креће се од 3,40 до 3,78, што је показатељ структуре извора финансирања (учешћа сопственог капитала). Остали показатељи у овој групи (финансијска сигурност, степен самофинансирања, степен кредитне способности), такође, показују стабину тенденцију, при чему је нешто мањи пад бвио у 2020. години услед преомењених тржишних услова, поремећаја изазваних панденијом вируса COVID -19, али се тренд у развоју наставља у 2022. години.

Код показатеља активности уочава се да купци авансирају куповину, период испоруке зависи од временских услова на терену, што може временски одужити реализацију склопљених уговора анексима, а за последицу има веће износе аванса у стању и коначна реализација са купцима у каснијем периоду. Обавезе према добављачима се измирују по роковима доспећа, а најкасније у року од 45 дана од дана достављања фактуре у складу са законом о измирењу обавеза у комерцијалним трансакцијама.

Индикатори економичности (мерене односом пословних прихода према пословним расходима) у свим анализираном годинама имају вредности испод 100%, што практично значи да је предузеће остварило негатива пословни резултат, међутим мерено укупним приходима и расходима вредност је изнад 100% , укупна резултат је позитиван, јер продаја дрвних сортимена (билошких средстава) представља остали приход из контне групе 67 – добици од продаје билошких средстава и битно утиче на пословни резултат предузећа.

2.5.2. Оцена остварених резултата пословања предузећа

У погледу висине и структуре прихода и расхода може се констатовати следеће:

- приходи и расходи предузећа у посматраном периоду показују тенденцију пораста у апсолутним износима;

- доминантно учешће у приходима имају пословни приходи остварени углавном продајом производа и робе на домаћем тржишту (у просеку преко 79,14%), док су остали приходи заступљени у просеку 20,86%, а односе - приход од шумарства (продаја дрвних сортимената на пању) - највеће учешће у осталим приходима, приход од санационог излова толстолобика, активирање дугорочних резервисања, приход од продаје основних средстава, приход од наплата штета нанетих заштићеном подручју, приход од судских спорова, приход од испитивања циљаних животиња, приход од наплата новчаних казни, остали непоменути приходи – уговорена заштита од ризика.

Непословни и ванредни, као и ревалоризациони приходи заступљени са мањим процентима;

- у укупним расходима доминантно учешће имају пословни расходи (у последње три посматране године у просеку 96 %). Финансијски, непословни и ванредни, као и ревалоризациони расходи учествују са занемарљивим процентима у укупним расходима свега 4%.

- у свим посматраним годинама предузеће је остварило позитиван пословни резултат. У 2021. години укупан резултат је био већи за 54,02% у односу на 2020. годину, док је у последњој посматраној години 2022. години предузеће остварило позитиван укупан резултат који је за 3,31% мањи у односу на 2021. годину. Овакав развој остварених резултата предузећа директно је условио и одговарајуће кретање и висину показатеља рентабилитета, приказане кроз стопе добитка и стопе приноса на ангажована пословна средства.

2.5.3. Закључак о финансијском положају и оствареним резултатима предузећа

Имајући у виду одговарајуће званичне финансијске извештаје и на њима засноване анализиране показатеље, општа оцена развоја финансијског положаја и остварених резултата предузећа у посматраном трогодишњем периоду у најкраћим цртама била би:

- у целини посматрано финансијска конституција предузећа детерминисана је, прво, структуром извора финансирања (учешћа сопственог капитала у финансирању пословних средстава предузећа) и с тим у вези, добрим показатељима солвентности и степена покрића основних средстава сопственим капиталом. Иако индикатора ликвидности показује недовољност обртних, ликвидних и посебно, новчаних средстава за покриће краткорочних обавеза), као и неповољним развојем НОФ-а, вредност дрвних сортимената која се продају на позицији смањења вредности шума, показује да предузеће поседује средства која се могу трансформисати у новчана средства, чиме није угрожена финансијска стабилност предузећа. На овакву финансијску структуру утиче и прилично успорен обрт залиха, купаца и посебно, добављача, као и у позитивном смислу, знатније побољшање показатеља економичности у последњој посматраној години;

- што се тиче развоја остварених резултата предузећа евидентно је, да је предузеће, након прве године посматрања у којој је имало позитива резултат, у другој знатно већи позитиван нето резултат, док је у последњој години незнатно нижи финансијски резултат. У том смислу, односни показатељи су задовољавајући у анализираним годинама, јер се ради о позитивним стопама, које су и релативно добре, имајући у виду претходни период пословања који обухвата и 2020. годину у којој су били поремећени услови рада изазвани пандемијом вирусом COVID -19 и промене у организацији и начину пословања. Предузеће планира да настави са инвестиционим улагањима у 2023. години, у 2022. години укупно инвестирано око 10 милиона динара, а резултати тог улагања на раст нето добити, очекују се у каснијем периоду.

2.7. Кадровска структура

На дан 31.12.2022. године у предузећу је запослено 96 радника (један радник напустио је предузеће 27.12.2022. године). Квалификациона структура запослених је у децембру 2022. године је следећа:
Табела: Квалификациона структура запослених

Квалификација	2018.г.	2019.г.	2020.г.	2021.г.	2022.г.
НК	6	5	4	4	5
ПКВ					
КВВ					
ВКВ					
НСС					
ССС	44	48	49	51	54
ВШ	2	2	2	2	2
ВСС	30	29	33	32	36
УКУПНО:	82	84	88	89	97

У децембру 2022. . године у предузећу је запослено 97 радника. Квалификациона структура запослених је:

Табела: Квалификациона структура запослених

Врста посла	број радника
Непосредних производних радника	66
Управа	14
Набавка	4
Продаја	/
Остала	13
Укупно	97

Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ бр. 4546 од 30.10.2018. године, систематизована су радна места за 150 извршилаца. Запослени у Предузећу обављају рад у три радне јединице: Добра (део општине Голубац), Доњи Милановац (део општине Мајданпек) и Текија (део општине Кладово). Предузеће има мањи број запослених у односу на извршавања програмских задатака из делатности Предузећа утврђених оснивачким актом, Статутом, Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016, 95/2018- др. закон и 71/2021) и Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон).

У Предузећу на дан 31.12.2022. године запослено је 96 радника, од којих је 90 на неодређено и 6 на одређено време. Предузеће нема ангажоване раднике на сезонским пословима, уговору о делу, на привремене и повременим пословима. Недостатак стручне радне снаге, где постојећа квалификациона структура не омогућава попуњавање већине упражњених и слободних радних места премештањем других запослених, изискује да се њихова попуна мора извршити новим запошљавањем на неодређено време, у складу са Законом о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13- исправка, 108/13, 142/14, 68/15-др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/2019, 72/2019 и 149/2020). Планирано запошљавање, врши се у складу са чл. 27к Законом о буџетском систему.

Обавеза доношења годишњег Програма пословања утврђена је одредбама члана 59. став 2 Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019). Програм се доноси за сваку календарску годину и доставља се оснивачу јавног предузећа ради добијања сагласности.

Чланом 60. Закона прописан је и обавезни садржај програма пословања, који треба да садржи елементе целовитог сагледавања, **политике запослености и зарада (радна снага по квалификационој и старосној структури)**. Приликом планирања укупне годишње масе средстава за зараде, односно месечне масе средстава за зараде, узимају се у обзир околности и потребе посла, као и процењени број запослених у сваком календарском месецу. Код планирања средстава за зараде, поштује а се висина сваког појединачног права утврђеног Законом, општим актом – Колективним уговором и уговором о раду (повећан обим посла у појединим месецима, ангажовање запослених у дане државних празника, коришћење годишњих одмора, плаћеног одсуства и остало), што је уређено важећим законски и позаконски актима у области зарада.

3. Информације о улагањима у циљу заштите животне средине

Сложеност управљања заштићеним подручјем се повећава из дана у дан. Динамика екосистема и природних процеса, као и однос човек-природа чине ову област још захтевнијом, постављајући стандарде за едукацију запослених у овој области.

3.1. Служба чувара заштићеног подручја

Најважнији акт Националног парка Ђердап је Правилник о унутрашњем реду чија садржина и начин доношења су у директној корелацији са Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, бр. 84/15). На Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби Националног парка Ђердап добијена је сагласност Министарства заштите животне средине 20.12.2018. године и исти је ступио на снагу у јануару 2019. године. Правилником службу чини 13 чувара и сви чувари заштићеног подручја положили су стручни испит.

Чувари заштићеног подручја распоређени су по реонима. Приликом обављања службених послова, исти се најчешће обављају појединачно, а у случају конкретних синхронизованих акција, у већем броју. Активности се спроводе на основу месечног распореда, књиге дневних налога, као и у зависности од ситуације на терену и тренутних потреба.

У току 2022. године чуварска служба је вршила обилазак подручја Националног парка Ђердап аутомобилима и моторима и то у дужини од 82 839 km. Сачињено је 323 записника и то за бесправне грађевинске радове 5, остало 318. Контролисано је 1825 лица.

3.2. Заштита, праћење стања и унапређење природних и створених вредности

3.2.1. Картирање и редовно праћење стања популација значајних, ретких и угрожених врста флоре националног парка

Током 2022. године вршен је мониторинг популација врста *Pulsatila vulgaris subsp. grandis*, детерминација станишта врста из фамилије *Orchidaceae*, утврђивање распрострањења популација строго заштићених реликтних биљних врста *Calluna vulgaris*, *Taxus baccata*, *Illex aquifolium* и *Daphne laureola*. Није утврђено присуство строго заштићених врста *Crocus banaticus*, *Veronica bachofenii*, *Elatine triandra* и *Ranunculus lingua*.

Што се тиче детерминације станишта врста из фамилије орхидеја, извршен је обилазак локалитета у оквиру реона Доњи Милановац (Бољетин, Шомрда) где је регистровано присуство 5 врста (*Anacamptis morio*, *Anacamptis mascula*, *A. militaris*, *A. purpurea*, *A. pyramidalis*) За станишта на наведеним локалитетима узете су ГПС координате у циљу допуне база података.

Мониторинг врсте *Pulsatila vulgaris subsp. grandis* вршен је у марту и априлу, на локалитету у газдинској јединици „Штрбачко корито“ у 67. одељењу у кањону Велики и Мали Казан. Приликом првог обиласка локалитета популација се налазила у фази почетка цветања, што је отежало утврђивање прецизније бројности популације. Укупно су избројане 32 јединке. Током другог обиласка утврђено је да је у већој мери цветање завршено, да су поједине јединке промениле боју цветова и да је неколико јединки у фази отварања цветова. Општа оцена стања је да је дошло до поремећаја у бројности јединки, различитом времену и дужини цветања. Уочени поремећај је вероватно условљен климатским факторима.

Calluna vulgaris се у Националном парку Ђердап налази на подручју ГЈ „Ђердап“ на мзв. „Петров брег“ и „Лепа главица“. Популација је стабилна.

За наведене активности утрошено је 40.000,00 динара од планираних 100.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
100.000,00	40.000,00	90%	ЈПНП Ђердап	40.000,00
Извршиоци	Служба заштите и развоја			
Активности				

3.2.2. Истраживање диверзитета птица НП Ђердап

На основу теренских истраживања птица на подручју Националног парка Ђердап, забележено је укупно 29 врста птица које су приоритетне врсте за заштиту према НАТУРА 2000 програму.

Птице грабљивице забележене током 2022. године на подручју националног парка:

- Сури орао *Aquila chrysaetos*: присутан је на подручју Националног парка Ђердап током целе године. На подручју Великог и Малог Штрбца присутан је један пар. На подручју Босман-Соколовац-Курматура евидентиран је један примерак.

- Белорапан *Haeliaeetus albicilla*: присутан је на подручју Националног парка током целе године. У зимским месецима је бројнији. У току зиме евидентирани су две јединке на Голом Брду, две јединке на Бољетинском Гребену, једна јединка у Поречком заливу, једна јединка на подручју Чезаве (између Добре и Брњице). У току летњих месеци евидентирана је једна јединка на територији Брњица-Добра, као и две јединке на Бољетинском Гребену.

- Сиви соко *Falco peregrinus*: евидентиран је на подручју Малог Штрбца (једна јединка), као и на подручју Босман-Соколовац (једна јединка).

- Орао кликташ *Aquila pomarina*: евидентиран је током сезоне гнежђења на подручју Мироч-Копана Главица, као и на подручју Голо Брдо- Текија.

Првог викенда у октобру организован је „Викенд посматрања птица“ и то у сарадњи са ОШ „Вук Караџић“ – секција „Млади чувари Националног парка Ђердап“.

За наведену активност утрошено је 20.000,00 динара од планираних 50.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
50.000,00	20.000,00	90%	ЈПНП Ђердап	20.000,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

3.2.3. Зимски попис птица на воденим површинама НП Ђердап

Током јануара 2022. водостај Дунава био је висок. Извршен је обилазак деоница између Добре и Караташа. Бројање је рађено са обале, а учествовала су два радника Националног парка Ђердап. Укупно је забележено 19 врста, односно 670 јединки, а укупна бројност за национални парк процењује се на преко 3.000 јединки. Најбројнија врста била је *Fulica atra* (238 јединке), затим *Phalacrocorax carbo* (89 јединки), *Anas platyrhynchos* (85 јединки), остале врсте броје мање од 50 јединки. Регистрован је и један налаз врсте *Aix galericulata* чији је нативни ареал Азија.

За наведену активност утрошено је 20.000,00 динара од планираних 30.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
30.000,00	20.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	20.000,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

3.2.4. Мониторинг водоземаца и гмизаваца

Наставак активности након завршетка пројекта који је реализован 2018. године у сарадњи са Институтом за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ из Београда. Наставак теренских истраживања, картирање репродуктивних центара водоземаца, попис врста водоземаца које користе репродуктивне центре, допуна базе података водоземаца и гмизаваца. Током 2022.године извршен је обилазак 13 локалитета од који су 2 новорегистрована. У овире ових 13 локалитета утврђено је присуство 8 врста. Утврђена су два нова налаза врсте *Rana temporaria* на локалитетима у Бољетину и околини Градашнице.

За наведену активност утрошено је 20.000,00 динара од планираних 30.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
30.000,00	20.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	20.000,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

3.2.5. Допуна базе података спелеолошких објеката Националног парка Ђердап

Теренска истраживања са допуном базе података. База садржи пописане објекте са ГПС координатама.

За наведену активност утрошено је 5.000,00 динара од планираних 10.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
10.000,00	5.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	5.000,00
Извршиоци Активности	Сектор заштите и развоја			

3.2.6. Мониторинг климе

У циљу праћења и анализе метеоролошких параметара извршена је набавка метеоролошких станица у Добри, Доњем Милановцу, Текији и на Плочама. Крајем 2020. године извршена је надogradња станица у циљу добијања прецизних података. Подаци се прикупљају, извршиће се њихова анализа, а конкретни закључци се могу донети након вишегодишњег праћења параметара. С обзиром да није било кварова, није било ни утрошка планираних средстава.

За наведену активност није било трошкова.

3.2.7. Мониторинг сисара

Вршено је праћење кретања крупних сисара помоћу фото замки на терену. Успостављена је база података која се свакодневно ажурира. Забележене су јединке вука, а након много година и јединке риса. У новембру је једна јединка риса повређена на магистралном путу Београд-Кладово и збринута је у Зоолошком врту у Бору. Јединка ће бити маркирана и праћена помоћу ГПС огрлице у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда. У мају је снимљена и јединка мрког медведа док су у непосредној близини границе са Србијашумама пронађени трагови мрког медведа.

За наведену активност утрошено је 50.000,00 динара од планираних 50.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
50.000,00	50.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	50.000,00
Извршиоци Активности	Сектор заштите и развоја			

3.2.8. Обнављање ознака граница Националног парка Ђердап и посебно заштићених делова подручја

Настављене су активности на обележавању граница на терену између државног поседа и поседа сопственика.

За наведену активност утрошено је 110.000,00 динара од планираних 120.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
120.000,00	110.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	110.000,00
Извршиоци	Служба заштите и развоја			
Активности	Служба план. и газдовања шумама			

3.2.9. Пројекат „Истраживање трчуљака (*Carabidae*) Националног парка Ђердап“

Испитивања фауне трчуљака Националног парка Ђердап спроведена су у периоду од 1.7.2022. до 30.9.2022. Теренским истраживањима били су обухваћени локалитети у следећим подручјима: Добра, Брњица, Кожица, Нови Сип и Кладово. Приликом теренских обилазака, регистровано је 30 врста трчуљака, односно око 1/4 свих врста трчуљака које насељавају Национални парк Ђердап, што указује на велико богатство фауне трчуљака у наведеном подручју. Значајно је истаћи да су евидентирани и ретки, ендемични и заштићени таксони трчуљака у већем броју, што указује на њихове стабилне и бројне популације. Припремљено је и идејно решење научно-популарне брошуре "Инсекти Националног парка Ђердап" (издавач ЈП "Национални парк Ђердап"), чије публикавање се очекује у јануару 2023. године. У брошури је приказано 26 репрезентативних врста инсеката, који живе на подручју Националног парка Ђердап. Ова публикација је намењена свим узрастима, а нарочито деци.

За наведену активност утрошено је 792.000,00 динара од планираних 792.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
792.000,00	792.000,00	100%	ЈПНП Ђердап МЗЖС	292.000,00 500.000,00
Извршиоци				
Активности	Служба план. и газдовања шумама			

3.2.10. Изложбена поставка стена Геопарка Ђердап и израда петрографских сувенира

Реализација ове активности могућа је само уз предходну израду Пројекта поставке Геодиверзитета Геопарка Ђердап. За израду Пројекта ангажован је мастер примењених уметности, који треба да осмисли естетску презентацију форме различитих стена. Пројекат ће бити израђен до краја текуће године и садржаће образложење решења, предмер радова и предрачун трошкова набавке материјала, техничких радова на уређењу простора, израду скуптуре амонита (симбола геопарка). Овај Пројекат представља завршетак прве фазе Гео збирке – поставке на отвореном. Осмишљена су и израђена три гео сувенира који ће се наћи у продаји у сувенирницама Националног парка Ђердап током 2023. године.

За наведену активност утрошено је 600.000,00 динара од планираних 600.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
600.000,00	600.000,00	100%	ЈПНП Ђердап МЗЖС	100.000,00 500.000,00
Извршиоци				
Активности	Служба план. и газдовања шумама			

3.3. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

3.3.1. „Атласа народног градитељства Националног парка Ђердап“ и „Крајолици Геопарка Ђердап као културно наслеђе“

Регистровано је 550 објеката (позиционирано и израђена је фотодокументација). Израђен је текст монографије који ће током наредне две године бити допуњен фотодокументацијом и текстом за подручје Геопарка Ђердап.

За наведену активност није било трошкова.

3.4. Приоритетне мере и активности на управљању природним ресурсима

3.4.1 Задачи и активности на заштити и управљању шумама

3.4.1.1. План гајења шума Националног парка Ђердап

Годишњим планом газдовања шумама за 2022. годину предвиђени су шумско-узгојни радови који представљају основу унапређења шумског фонда и проширења шумских ресурса Националног парка Ђердап. Попуњавање природно обновљених површина сетвом није извршена из разлога што је година била изузетно сушна и није било уroda семена потребног за реализацију планираних радова. Остали радови извршени су у задовољавајућем обиму.

За наведене радове утрошено је 4.998.149,65 динара од планираних 1.560.018,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
4.998.149,65	1.560.018,00	90%	ЈПНП Ђердап	1.560.018,00
Извршиоци Активности	Служба план. и газдовања шумама			

3.4.1.2. Заштита и унапређење стања шумских екосистема

Спровођењем мера заштите шума од биљних болести и штеточина на основу Годишњег плана заштите шума вршено је праћење шумских штеточина ентомолошког (губар, мразовци, савијачи) и фитопатолошког порекла (гљиве) током године у сарадњи са Шумарским факултетом и Институтом за шумарство - Београд. Овде се подразумева сарадња у размени података са Катедром заштите шума на Шумарском факултету, праћење стања на терену и достављање узорака на испитивање Институту за шумарство у Београду. Планирано је да се постави 230 лепљивих појасева, али радови нису извршени из разлога што на тржишту нема довољних количина лепка за инсекте који се користи у те сврхе. Због повољних временских услова, са доста падавина у периоду када се јављају шумски пожари, процењено је да нема потребе за чишћењем противпожарних пруга.

За наведене активности утрошено је 214.603,00 динара од планираних 387.787,46 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
387.787,46	214.603,00	85%	ЈПНП Ђердап	214.603,00
Извршиоци Активности	Служба план. и газдовања шумама			

Табела 2. Реализација заштите и унапређивања шумских екосистема

Реализација Плана заштите шума НП "Ђердап" - Пројекција до 31.12.2022.г.				
р.б.	врста рада	јед. мере	план	реализација
1	узорковање граница храста - контрола бројности мразоваца	ком.	990	990
2	метод узорка - пребројавање гусеница на 1000 листова	ha	150,52	150,52
3	постављање лепљивих појасева	ком.	230	0
4	вршење пропаганде путем медија	ком.	125	125
5	чишћење пп пута	km	3,68	0
6	Постављање феромонских клопки	ком.	150	150
7	Набавка и инсталирање ПП камера	ком.	0	0
8	постављање табли обавештења	ком.	123	123

3.4.1.3. План шумских саобраћајница

Извршени радови на уређењу шумских саобраћајница утврђени су планом изградње шумских саобраћајница и шумског грађевинарства на подручју Националног парка Ђердап, а у складу су са Планом газдовања шумама за 2022. годину.

За наведене активности утрошено је 15.371.174,00 динара, а планирано 17.229.500,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
17.229.500,00	15.371.174,00	90%	ЈПНП Ђердап	15.371.174,00
Извршиоци Активности	Служба план. и газдовања шумама			

Реализација плана шумских саобраћајница

Ред. број	О П И С	План 2022.г.	Процена остварења за 2022. г.
1	2	3	4
	РЕДОВНИ ПОСЛОВИ		
1.	Чишћење меког кам.пута	59,20	65,78
2.	Чишћење тракторских влака	29,20	24,61
3.	Изградња колов. констр.ФИ	1,00	
4.	Изградња меког кам. пута	3,50	0,30
5.	Изградња тракторских влака	31,90	39,77
6.	Насипање меког кам. пута	1,00	
7.	Уградња пропуста (у ком)	38,00	
8.	Рекон.твр. кам. пута са нас.	1,10	
9.	Рекон. кам. пута са насипавањем	4,42	
10.	Одржавање путног појаса	21,40	12,50

3.4.1.4. План искоришћавања шума

р.бр.	врста дрвета	врста сортимената	реализација плана 2022. процена (m³)	остварена цена 2022. (дин.)
1	2	3	4	
1	групци F	буква	73,68	14.724,93
2	групци L	буква	365,38	8.295,12
3	групци I	буква	2436,35	4.404,81
4	групци II	буква	3510,65	3.080,76
5	групци III	буква	2971,60	2.266,08
6	групци ВОД	буква		
7	групци F	китњак	11,92	19.710,94
8	групци K	китњак	143,42	12.089,51
9	групци I	китњак	506,44	10.248,75
10	групци II	китњак	587,61	6.797,80
11	групци III	китњак	490,29	4.059,57
12	групци ВОД	китњак		
13	групци BC	китњак	13,65	2.162,66
14	групци F	липа	0,66	10.687,50
15	групци L	липа	60,16	7.323,22
16	групци I	липа	462,77	4.768,40
17	групци II	липа	595,91	3.393,35
18	групци ВОД	липа		
19	групци I	граб	0,64	3.651,57
20	групци II	граб	2,81	3.257,51
21	групци ВОД	граб		
22	групци I	воћкарице	0,87	7.935,00
23	групци II	воћкарице	0,35	5.805,00
24	групци F	јавор	0,94	14.967,50
25	групци I	јавор	5,88	8.211,95
26	групци II	јавор	9,22	6.174,32
27	групци ВОД	отл		
28	групци I	б.јасен	9,73	9.484,17
29	групци II	б.јасен	12,90	4.944,27
30	групци I	млеч	2,08	8.430,83
31	групци II	млеч	3,37	6.337,50
32	групци I	јасика	14,01	3827,2
33	групци II	јасика	18,18	3099,46
34	групци II	багрем	1,94	3.359,17
35	групци РД	багрем	18,56	2.501,67
36	групци I	црни бор	2,99	5165,00
37	групци II	црни бор	10,26	4010,00
38	групци III	црни бор	3,64	2920,83
39	групци РД	црни бор	21,36	2175,00
40	групци I	боровац	0,54	5940,00
41	групци РД	боровац	0,74	2501,68
42	групци II	боровац	0,64	4611,67
43	групци F	цер	2,49	4850,00
44	групци I	цер	12,20	3435,00
45	групци II	цер	20,80	2173,33
46	групци ВОД	омл		
47	групци I	омл		
укупно техника			12407,63	
1	огрев I кл. I кат.	отл	128,10	2.005,46
2	огрев I кл. II кат.	отл	53926,42	1.400,05
3	огрев II кл. II кат.	отл	228,99	1.108,46
4	огрев I кл. II кат.	омл	3799,02	1.320,98
5	огрев I кл. II кат. од.це	отл	16,97	4.388,18
6	огрев I кл. I кат.	омл	4,90	1.884,55
7	огревно дрво - отпад	отл	798,62	1.012,39
8	огревно дрво - отпад	омл	19,92	792,73
укупно огрев			58922,94	
1	ВОД	отл	0	
укупно НП "Бердан"			71330,57	
РЕКАПИТУЛАЦИЈА НП "Бердан"				
укупно групци			12407,63	
укупно огрев			58922,94	
укупно ВОД			0	
укупно НП "Бердан"			71330,57	

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
1.540.000,00	1.832.267,00	95%	МППШВ Управа за шуме	1.832.267,00
Извршиоци Активности	Служба планирања и газдовања шумама			

3.4.1.5. Планирање и уређивање шума

Израђена је Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Црни врх“. За Основе газдовања шумама за газдинске јединице „Ђердап“, „Кожица“ и „Десна река“ спроведен је поступак јавне набавке и израда основа је у току. Реализација се очекује током 2023.године.

За наведену активност утрошено је 2.158.800,00 динара од планираних 12.994.747,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
12.994.747,00	2.158.800,00	60%	ЈПНП Ђердап	2.158.800,00
Извршиоци Активности	Служба планирања и газдовања шумама			

3.4.2. Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

3.4.2.1. Спровођење мера гајења и заштите дивљачи утврђених годишњим планом газовања ловиштем „Ђердап“

ЈП „Национални парк Ђердап“ је за потребе прихрањивања дивљачи из сопствених средстава набавило 10940 kg кукуруза у клипу, 34050 kg кукуруза у зрну, 9800 kg сточне репе и 2300 kg соли у крупицама. Смањен је обим набавке прихране с обзиром на раст цена током године.

За наведену активност утрошено је 862.255,00 динара од планираних 3.697.200,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
3.697.200,00	862.255,00	80%	ЈПНП Ђердап	862.255,00
Извршиоци Активности	Служба ловства Националног парка Ђердап			

3.4.2.2. Техничко опремање службе ловства

У току 2022. године набављени су двогледи и футроле за карабине за потребе службе ловства.

За наведену активност утрошено је 204.999,00 динара од планираних 540.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
540.000,00	204.999,00	70%	ЈПНП Ђердап	204.999,00
Извршиоци Активности	Служба ловства Националног парка Ђердап			

3.4.2.3. Пројекат - Репроцентар дивљих свиња „Лубница“ у ловишту „Ђердап“

У циљу очувања квалитета популације, побољшања туристичке понуде и смањења штете од дивљачи, Ловном основом ловишта „Ђердап“ предвиђено је оснивање репроцентра у коме би се дивља свиња репродуковала у контролисаним условима при чему би овде произведене јединке служиле за побољшање ловно – туристичке понуде. Прва фаза пројекта одобрена је у 2016. години од стране Буџетског фонда за ловство. У 2018. години завршени су сви радови. Током 2022. године није било радова на техничком одржавању.

За наведену активност није било трошкова.

3.2.4.4. Уређивање и одржавање ловишта

Текуће одржавање постојећих чека као и набавка аутоматских хранилица за дивљач. Није извршена набавка трактора.

За наведену активност утрошено је 577.600,00 динара од планираних 2.996.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
2.996.000,00	577.600,00	80%	ЈП НП Ђердап	577.600,00
Извршиоци Активности	Служба ловства Националног парка Ђердап			

3.4.2.5. Управљање риболовним подручјем

Реализоване су све активности предвиђене Програмом управљања за 2022. годину које се односе на заштиту, развој и управљање риболовним подручјем и риболовном фауном, а које обухватају праћење бројности врста риболовне фауне, праћење количине изловљене рибе и заштита природних плодишта риба. Израђен је Програм управљања и услови за обављање привредног и рекреативног риболова на рибарском подручју Ђердап за 2022. годину. Министарство заштите живоне средине решавајући по захтеву Предузећа одобрило је селективни риболов сивог толстолобика за период 01.07. до 30.09.2022. године у Поречком заливу. У наведеном периоду дозвољен је селективни излов сивог и белог толстолобика у неограниченим количинама уз обавезно присуство инспектора за заштиту животне средине у области заштите рибљег фонда.

У току 2022. године продато је 1149 дозвола за рекреативни риболов и 44 дозвола за привредни риболов..

За наведене активности утрошено је 3.228.000,00 динара, а планирано је 4.810.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
4.810.000,00	3.228.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	3.228.000,00
Извршиоци Активности	Служба рибарства			

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

На подручју Националног парка Ђердап вршена су следећа истраживања:

- Истраживање/маркирање строго заштићених и заштићених врста птица и слепих мишева - Природњачки музеј, Београд
- Предлог стратегије за очување инсеката опрашивача у Србији-за бољу будућност (SPAS), програм IDEJE (Фонд за науку Републике Србије) на подручју Националног парка Ђердап –Департамент за биологију и екологију (ПМФ Нови Сад) и Институт BioSens
- Испитивање спелеолошких објеката - Суви понор, Ибрин понор, Немачки понор и Ланиште - Академски спелеолошко-алпинистички клуб, Београд

- Испитивање радиоактивности у маховинама и лишјајевима Националног парка Ђердап – Институт за примену нуклеарне енергије, Земун
- Теренска настава студената екологије – Департман за биологију и екологију Природно-математичког факултета из Новог Сада
- Докторска дисертација – Економска одрживост, валоризација и унапређење управљања заштићеним природним добрима у Републици Србији- Никола Јовановић, Шумарски факултет Београд
- Испитивање дневних лептира Ђердапа – ПМФ Ниш

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

5.1. Активности

5.1.1. Спровођење одредница ППППН Националног парка Ђердап

Издавање услова за коришћење простора према усклађености са ППППН и Програмом управљања Националним парком Ђердап. У сарадњи са Заводом за заштиту природе кроз редовне консултације решавали су се предмети од значаја за развој подручја Националног парка Ђердап у складу са одредницама ППППН Националног парка Ђердап. Активно учешће у изради Нацрта ППППН Националног парка Ђердап који је усвојен у новембру.

За наведену активност утрошено је 20.000,00 динара од планираних 20.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
20.000,00	20.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	20.000,00
Извршиоци Активности	Служба зашт. и развоја			

5.1.2. Активности на изради урбанистичких планова

Праћење јавних увида урбанистичких планова и активно учешће у изради истих. За наведену активност утрошено је 5.000,00 динара од планираних 10.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
10.000,00	5.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	5.000,00
Извршиоци Активности	Служба зашт. и развоја			

5.1.3. Санација сметлишта

Санација сметлишта у Бољетину, Добри и Текији у сарадњи са ЈКП „Доњи Милановац“ и ЈКП „Комуналац“ Кладово. Вршено је одвожење кабастог отпада из насељених места. Постављене су табле упозорења о забрани одлагања отпада на санираним површинама.

За наведену активност утрошено је 155.040,00 динара од планираних 600.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	износ
600.000,00	155.040,00	100%	МЗЖС	155.040,00
Извршиоци Активности	Служба зашт. и развоја			

5.1.4. Изнајмљивање и постављање тоалета

С обзиром да је локална заједница указала на потребу постављања мобилних тоалета у циљу побољшања туристичке инфраструктуре, ЈП „Национални парк Ђердап“ је у спровело поступак јавне набавке изнајмљивања и постављања 15 мобилних тоалета дуж Ђердапске магистрале. Због указане потребе, нарочито током туристичке сезоне, број изнајмљених тоалета је повећан.

За наведену активност утрошено је 1.726.596,00 динара од планираних 2.142.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
2.142.000,00	1.726.596,00	100%	ЈПНП Ђердап	1.726.596,00
Извршиоци Активности	Служба зашт. и развоја			

5.1.5. Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању мобилијара за објекте геонаслеђа у Геопарку Ђердап

У складу са препорукама Светске мреже геопаркова настављено је обележавање објеката геонаслеђа и културно-историјског наслеђа на територији Ђердап Унеско геопарка. Сходно томе, урађене су и постављене информативне и промотивне табле.

За наведену активност утрошено је 1.360.380,00 динара од планираних 1.500.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
1.500.000,00	1.360.380,00	100%	ЈПНП Ђердап МЗЖС	860.380,00 500.000,00
Извршиоци Активности	Служба туризма			

5.1.6 Пројекат планирања, организације и изградње Контролно-информативних пунктова на подручју Националног парка Ђердап

Поред могућности предвиђених Законом и просторним плановима, постављање информативно-контролних пунктова на одређеним локацијама доприноси вишеструким користима управљача заштићених подручја.

Интенција Националног парка Ђердап је да се ови веома значајни објекти поставе на одређеним улазима водећи рачуна о могућностима избегавања непотребних трошкова (број радника на пунктовима) и примену најсавременијих технологија за контролу, информисање и наплату улаза у заштићено подручје. Управо из ових разлога било би оптимално решење да се униформно реализује ова могућност уз употребу савремених система контроле и наплате улазака.

Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ се определило за увођење три информативно-контролне станице на подручју Националног парка Ђердап: Примарни улаз Голубачки град, Примарни улаз Кладово (Сип) и Примарни улаз Тополница.

У току 2022. године формирана је Комисија ради реализације Пројекта планирања, организације и изградње Контролно-информативних пунктова на подручју Националног парка Ђердап. Одржан је састанак у вези реализације три информативно - контролна пункта којем су присуствовали представници ЈП „Путеви Србије“, ЈП ЕПС, огранак ХЕ Ђердап, ТП „Тврђава Голубачки град“, „Телеком Србија“, Општине Мајданпек и Општине Голубац. У циљу израде наведеног пројекта остварен је контакт са Грађевинским факултетом и ЦИП- ом.

С обзиром на комплексност самог пројекта, активност није у потпуности реализована те ће се наставити и током 2023.године.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
2.500.000,00	0,00	10%	ЈПНП Ђердап	0,00
Извршиоци Активности	Служба туризма			

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

6.1. *Задачи на развоју културно-образовних информативно-пропагандних активности*

6.1.1. Одржавање презентација туристичких садржаја Националног парка Ђердап и Ђердап Унеско Геопарка

Национални парк и Ђердап Унеско геопарк представљени су у Покрајинском заводу за заштиту природе у Новом Саду. 8. априла отворена је изложба фотографија „Геопарк Ђердап“ – *Путовање кроз први и за сада једини геопарк у Србији*. Изложбу су отворили Наташа Сарић, в.д. директор Покрајинског завода за заштиту природе и Саша Несторовић, који је поздравио присутне у име Националног парка Ђердап.

Гостовање у емисијама на телевизији са националном ферквенцијом, као што су; „Бициклом кроз Србију“ на телевизији Прва, „Шареница“ на РТС-у, телевизији Зајечар, телевизији Кладово, радио Нови Сад, као и многи интервјуи у новинама.

За наведене активности није било трошкова.

6.1.2. Сајамски наступи

Основни циљ наступа на сајмовима туризма је представљање вредности и садржаја туристичког одређишта, представљање постојећих и нових облика понуде, упознавање са конкуренцијом, пословно повезивање са партнерима, информисање потенцијалних посетилаца, али истовремено и ослушкивање све комплекснијих захтева туристичке тражње. У циљу рационализације трошкова, у заједничком представљању Туристичке организације Мајданпек, Кладово и Неготин као и туристичког простора Лепенски Вир на Сајму туризма у Београду, промовисане су културне и историјске вредности подручја.

За наведену активност утрошено је 306.223,00 динара од планираних 120.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
120.000,00	306.223,00	25%	ЈПНП Ђердап	306.223,00
Извршиоци Активности	Служба туризма			

6.1.3. Едукација и интерпретација

- Формирање секције Младих чувара Националног парка Ђердап у ОШ „Вук Караџић“, Кладово.
 - Одржана радионица у ОШ „Светозар Радић“, Текија. Ова школа је амбасадорска школа Националног парка Ђердап у оквиру пројекта који реализује WWF.
 - Радионица у ОШ „Вук Караџић“, Сип. Циљ радионице је био упознавање са природним вредностима Националног парка Ђердап.
 - 21. март, Светски дан шума, организована радионица „Добро дрво“ за предшколце из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац.
- Истог дана је организована и радионица „Добро дрво-суђење дечаку“ за ученике шестог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.

- 22.март, Светски дан вода, организовано предавање о значају подземних вода за ученике седмог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац
- Ученицима ОШ „Вук Караџић“ у Сипу је представљена друштвена игра „Ђердапска пустоловина“.
- Организована радионица за децу из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац. Циљ радионице је упознавање са животињама Ђердапа.
- Поводом Дана заштите природе одржане су радионице за око 80 предшколаца из ПУ „Невен“, Кладово. Циљ радионица је био упознавање са животињским светом Националног парка Ђердап.
- Национални парк Ђердап су, 15. априла, посетили ученици ОШ „Светозар Радић“, Текија. Ова школа је амбасадорска школа Националног парка Ђердап, у оквиру пројекта који реализује WWF. За ученике је био организован низ едукативних активности на видиковцу Ковилово.
- 20. маја, поводом Светског дана пчела, одржана је презентација за ученике седмог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.
- 26. маја одржана је интерактивна радионица са представницима и волонтерима Геопарка Хаџег за ученике трећег, четвртог и седмог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац. Циљ радионице је промовисање вредности геопаркова и волонтеризма у геопарку.
- 27. маја одржана је интерактивна радионица са представницима и волонтерима Геопарка Хаџег за ученике четвртог разреда ОШ „Вук Караџић“, Кладово.
- 1. јуна је одржана презентација и предавање о пчелама за предшколце из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац.
- Поводом обележавања Недеље геопаркова, одржана је радионица осликавања мотива геопарка на камену за талентоване ученике ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.
- Поводом обележавања Дана Националног парка Ђердап одржана је промоција монографије „Реке живота“ и изложбе фотографија, аутора Предрага Костина.
- Организована је посета и едукативно предавање за ученике шестог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.
- Одржана је радионица „Пчеле- више од меда“ за ученике ОШ „Вук Караџић“, Нови Сип.
- Одржана је радионица „Пчеле- више од меда“ за ученике првог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.
- Организована посета предшколаца из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац. Предшколцима је презентована изложба фотографија како би упознали животињски свет Националног парка Ђердап.
- Одржана је радионица за ученике продуженог боравка ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац. Циљ радионице је био упознавање са биљним и животињским светом Националног парка Ђердап.
- Поводом обележавања Дечије недеље, 5. октобра, одржане су две едукативне радионице у Центру за културу, Кладово за ученике млађих разреда ОШ „Вук Караџић“.
- 7. октобра је одржано предавање о Геопарку Ђердап за предшколце из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац.
- Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ учествовало је на 18. Дечијем филмском фестивалу. Слоган овогодишњег Дечијег филмског фестивала је „Свет је у Дечијим рукама“. Амбасадор фестивала је Урош Петровић, писац за децу. Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ је на фестивалу представило друштвену игру „Ђердапска пустоловина“ и одржало још две радионице на којима су деца имала прилику да се упознају са биљним и животињским светом Ђердапа.
- 26.октобра одржана је радионица о рибама за децу из ПУ „Марија Мунђан“, Доњи Милановац.
- Представници ЈП „Национални парк Ђердап“ су, 2.новембра, учествовали на у снимању емисије о еколошкој едукацији деце за ЗАМЕДИА, Т1 телевизију.
- 5. децембра је одржана презентација на тему професионалне оријентације за ученике осмог разреда ОШ „Вук Караџић“, Доњи Милановац.

Едукација за рекреативне риболовце

Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ у складу са чланом 43. Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 128/2014) Правилником о обиму и садржини

програма едукације рекреативних риболоваца („Службени гласник РС“, бр. 3/2016) и Годишњим планом управљања рибарским подручјем „Ђердап“ организовало је едукацију за рекреативне риболовце и том приликом су подељени едукативни флајери.

За наведене активности утрошено је 55.000,00 динара од планираних 240.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
240.000,00	55.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	55.000,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

6.1.4. Штамп едукативног материјала

За успешну реализацију едукативних активности неопходан је квалитетан дидактички материјал. У 2022. години штампана је едукативна играца „Ђердапска пустиловина“.

За наведене активности утрошено је 242.481,00 динара од планираних 400.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
400.000,00	242.481,00	100%	ЈПНП Ђердап	242.481,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

6.1.5. Учешће на обукама и међународним састанцима Европске и Глобалне мреже геопаркова

Конференција Европских геопаркова одржана је у Вербанији (Република Италија) од 26. до 30.9.2022. године. Током Конференције одржан је и састанак Савета Европске мреже геопаркова којем су присуствовали представници геопаркова. Након пандемије Kovid-19 ово је први састанак којем су присуствовали представници не само европских геопаркова, већ и геопаркова из Јужне Америке, Малезије, Ирана, Тајланда и Аустралије. На Конференцији је одржан и 46. координациони састанак Савета на којем је представљен програм јачања и развоја умрежавања чланова Савета, путем учешћа у радним групама.

За наведене активности утрошено је 120.000,00 динара од планираних 500.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
500.000,00	120.000,00	90%	ЈПНП Ђердап	120.000,00
Извршиоци Активности	Служба заштите и развоја			

6.2. Задаци и активности на развоју одрживог туризма

6.2.1. Управљање посетиоцима

Током 2022. године евидентирано је 9568 посетилаца из земље и иностранства. Управљање посетиоцима у 2022. години спроводило се у складу са Планом управљања посетиоцима Националног парка Ђердап. У циљу очувања ресурса и могућности да сваки посетилац на квалитетан начин доживи природу у Националном парку Ђердап, спроводио се стални надзор над бројем посетилаца како би се проценили или минимизирали негативни утицаји и пратио број посетилаца и њихово задовољство путем анкете ради

формирања базе података и отклањања потенцијалних недостатака. Побољшању квалитета и разноврсности допринело се и истраживањем тржишта и праћењем туристичке тражње.

За наведене активности није било трошкова.

6.2.2. Наставак сарадње са туристичким агенцијама

ЈП „Национални парк Ђердап“ наставило је већ успостављену вишегодишњу сарадњу са више агенција из Србије и иностранства, као и са крузер компанијама које су претходних година организовано доводиле групе посетилаца и обилазак Националног парка Ђердап уврстиле у своје програме путовања. Успостављена је сарадња са другим рецептивним агенцијама и туроператерима заинтересованим да посете Национални парк Ђердап и исти су убацили у своју понуду.

За наведене активности није било трошкова.

6.2.3. Одржавање веб сајта Националног парка Ђердап

Веб сајт као важна маркетиншка компонента Предузећа пружа информације и привлачи својим професионалним графичким изгледом, модерним дизајном и садржајем. Пограм управљања Националним парком Ђердап за 2022. годину . Нови веб сајт омогућава једноставно коришћење, читање и кретање, као и оптимизовано приказивање, односно посетиоци могу да му приступе са било ког уређаја без губитака на пољу естетике и професионалног изгледа.

За наведену активност утрошено је 60.000,00 динара од планираних 72.000,00 динара.

планирана средства	реализована средства	реализација активности у %	извори средстава	Износ
72.000,00	60.000,00	100%	ЈПНП Ђердап	60.000,00
Извршиоци Активности	Служба туризма			

4. Значајни догађаји по завршетку пословне године

Догађаји по завршетку пословне године суследећи:

2. Дана 23.02.2022. године “Електродистрибуција Србије” доо Београд. Огранак “Електродистрибуција Зајечар”, поднела је жалбу на решење о утврђивању накнаде за коришћење заштићеног подручја ЈП Национални парк Ђердап за 2023. годину, укупне вредност од 23.485.286,00 динара, што се за претходне године није подносило, а обавезе су редовно измириване. Жалбу на решење решава надлежни држостепени орган – наложно Министарство, при чему обзиром да жалба задржава извршење решења, обвезник није измиривао своје доспеле обавезе у 2022. години по ожалбеном решењу.

3. Дана 04.05.2022.. године Министарство заштите животне средине решавајући у другом степену по жалби Лепенског вира АД, Пећинци, одбацило је жалбу истог на коначно утврђену накнаде за коришћење заштићеног подручја за 2016. годину, у износу од 674.030,00 динара. Након доставе другостепеног решења обвезнику, може се покренути поступак принудног извршења.

4. Покренут је извршни поступак за наплату накнаде за коришћење заштићеног подручја за последњи квартал 2022. године - извршни дужник ЈП Путеви Србије – износ од 1.725.000, 00 динара.

5. Планирани будући развој

Процес пословања Предузећа одвија се у постављеним циљевима дефинисаним одговарајућим планским документима, који подразумевају како натуралне, тако и финансијске показатеље пословања. Унапређење процеса пословања подразумева да се одговори на пословну политику Предузећа, првенствено у нивоу квалитета заштите и развоја подручја Националног парка „Ђердап“ уз максималну рационализацију трошкова и повећања нивоа финансијске стабилности. Концепт управљања Националним парком Ђердап заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке и геолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, културних, туристичких и рекреативних потреба, у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Најважнији циљеви, задаци и активности пословања Предузећа дефинисани су Програмом управљања Националним парком „Ђердап“ за 2023. годину.

За дефинисање пословне политике у 2023. години потребно је имати у виду расположиве ресурсе, као и постојећа ограничења, како у Предузећу, тако и у ужем и ширем пословном окружењу.

Имајући све то у виду, у 2023. години неопходно је остварити следеће циљеве:

- а) подићи ниво квалитета заштите и развоја подручја Националног парка „Ђердап“;
- б) остварити максималну рационализацију трошкова, уз истовремено подизање нивоа квалитета обављања основне делатности;
- в) подићи ниво квалитета финансирања Предузећа и јачањем делатности које су у претходном периоду биле запостављене, а представљају развојну шансу;
- г) организационо и материјално подржати реализацију пројекта развоја подручја Националног парка „Ђердап“ и његове заштитне зоне.

Финансијски циљеви Предузећа подразумевају да треба:

- повећати ниво достигнуте финансијске стабилности;
 - обезбедити оптималну динамику прилива финансијских средстава;
 - постићи рентабилност у свим делатностима којима се Предузеће бави;
 - рационализовати и смањити трошкове пословања.
- д) наставити са свим активностима везаним за новопроглашени Ђердап Унеско геопарк. Национални парк „Ђердап“ проглашен је за подручје од међународног значаја по основу Рамсарске конвенције.

5.1. Чување и одржавање Националног парка „Ђердап“

У 2023. години планира се:

- опремање службе чувара Националног парка „Ђердап“ - набавка униформе, теренских ципела и чизама.
- набавка средстава рада (превозна средства) - Набавка шест mopеда и чамца за потребе обављања редовних активности на терену.
- едукација запослених подразумева процес стицања знања и вештина којима се ствара темељ за њихов даљи развој. Основни циљ едукације запослених у ЈП „Национални парк Ђердап“ је подићи фундаментални ниво знања, мотивисати запослене, освежити постојећа знања, развити свест о потреби учења и стручног усавршавања у циљу квалитетнијег обављања радних задатака. Усавршавање запослених, специјализације, мастер, докторати, али и обуке, тренинзи, радионице, размене стручњака, семинари- представљају средство за остваривање циља едукације. С обзиром на повећан број посетилаца и самим тим потребу за ангажовањем већег броја запослених, пре свега чувара заштићеног подручја, неопходно је организовати обуку за рад са посетиоцима.
- Извршни одбор Унеска је на 209. седници у јулу 2020. Године подржао одлуку Савета Унеска за светске геопаркове и одобрио номинацију Ђердап Унеско геопарка. Ово подручје је прво у Србији добило статус Унеско геопарка на четворогодишњи период. На основу Статута Светске мреже геопаркова, чланство у Светској мрежи геопаркова је обавезно. Сваки члан годишње плаћа чланарину у износу који предлаже Извршни одбор Светске мреже геопаркова, а одобрава Генерална скупштина. Статус геопарка подразумева и учлањење у регионалну, Европску мрежу геопаркова која је под окриљем Унеска. Кроз оваква умрежавања подрстиче се сарадња, размена знања и искуства, формирање заједничких иницијатива и пројеката.

- због нарушавања станишта (антропогени утицај или природне непогоде) могуће су промене у стабилности популација природних реткости. С обзиром да на досадашњим истраженим локалитетима није утврђено присуство популација строго заштићених врста *Crocus banaticus*, *Veronica bachofenii*, *Elatine triandra* и *Ranunculus lingua*, у наредном периоду планира се наставак истраживања на преосталим потенцијалним локалитетима. Праћење станишта и стања врсте *Calluna vulgaris*. Праћење бројности одабраних представника из фамилије орхидеја, очување њихових станишта и утврђивање нових локалитета. Наставак започетих активности на мониторингу орхидеја (*Orchidaceae*), уз бележење свих неопходних параметара који су значајни, како карактеристика станишта, тако и бројност самих орхидеја, стања њихових популација, актуелних и потенцијалних фактора угрожености. Породица орхидеја чије су врсте углавном заштићене и строго заштићене посебно се обрађује. Континуиран мониторинг популације врсте крупноцветна саса *Pulsatilla vulgaris*.
- Успостављање огледне површине на локалитету „Лепенски Вир“ у првом режиму заштите ради мониторинга природне сукцесије заједнице ораха и копривића (*Celto- Juglandetum* Jov. 1967) - „Лепенски Вир“ је први локалитет у Србији где су откривене и описане реликтне врсте и заједнице копривића (*Celtis australis*) и ораха (*Juglans regia*), познате као *Celto-Juglandetum* Jov. 1967. Ради вршења мониторинга природне сукцесије налазишта заједнице ораха и копривића (*Celto-Juglandetum* Jov. 1967) потребно је успостављање огледне површине на локалитету „Лепенски Вир“ у првом режиму заштите као и бележење неопходних параметара карактеристика станишта, утврђивање бројности и стања популације, потенцијалних фактора угрожавања, дигитализација и формирање базе података.
- Картирање и редовно праћење стања популација значајних, ретких и угрожених дрвенастих и жбунастих врста флоре - строго заштићене и заштићене дивље врсте су оне врсте које се, на основу стручних налаза и/или научних сазнања, националних и међународних Црвених листа или Црвених књига, на територији наше земље сматрају ретким, рањивим или угроженим. Ради заштите и очување строго заштићених и заштићених дивљих врста неопходно је спровести мере попут заштита станишта, праћење стања популација врста и чинилаца њиховог угрожавања, нарочито праћење и смањивање утицаја промене климе на високо рањиве врсте и њихова станишта. Због наведених разлога неопходно је картирање и редовно праћење стања популација значајних, ретких и угрожених дрвенастих и жбунастих врста флоре Националног парка Ђердап, дигитализација и формирање базе података наведених врста: *Taxus baccata* L., *Prunus fruticosa* Pall. , *Fagus orientalis* Lysky, *Daphne laureola* L., *Calluna vulgaris* (L.) Hull, *Ilex aquifolium* L.
- Утврђивање присуства, картирање и редовно праћење инвазивне врсте црвеноухе корњаче *Trachemys scripta elegans* - нативни ареал врсте *T. scripta elegans* у централни делови Сједињених америчких држава. Врста је веома популарна као акваријумска врста, а спада у првих 100 врста са високим потенцијалом за ширење на новим стаништима -висок инвазивни потенцијал. Од 2012. бележи се њено присуство у Србији.
- Црвеноуха корњача присутна је у барама, каналима, рибањацима мањим језерима и споротекућим деловима водотокова при ушћу река. Као добар компетитор ова врста угрожава локалне популације барских корњача *Emys orbicularis*. Због њеног присуства у споротекућим и барским екосистемима у Србији, неопходно је утврђивање њеног потенцијалног присуства пре свега у споротекућим воденим екосистемима, ушћа река у Дунав које имају одлике барских екосистема, барама и каналима, рибањацима, картирање и даље праћење ширења популација врсте на подручју Националног парка „Ђердап“.
- Картирање и праћење приоритетних НАТУРА 2000 (6210*) полу-природних сувих карбонатних травних заједнице и пашњака са фацијесима жбуњака (*Festuco brometalia*)(* важна станишта орхидеја) - овај тип станишта формирају са једне стране, степске и степолике субконтиненталне травне заједнице (*Festucetalia valesiacae*) а са друге стране, травне заједнице под атлантским или субмедитеранским утицајем (*Brometalia erecti*). Представљају значајна станишта орхидеја и могу се интерпретирати као локалитети који су значајни по једном или више следећих критеријума:
 - (а) локалитет представља станиште за велики број различитих врста орхидеја,
 - (б) на локалитету се налази веома значајна популација макар једне орхидеје која је веома ретка на националној територији
 - (ц) локалитет представља станиште за неколико орхидеја које се сматрају ретким, веома ретким или изузетним на националној територији.

Због наведених параметара неопходно је утврдити карактеристике станишта, утврђивање бројности и стања популације, потенцијалних фактора угрожавања, дигитализација и формирање базе података.

- спровођење активности које подразумева методолошко истраживање фауне птица, нарочито оних врста које представљају приоритете за заштиту према НАТУРА 2000 програму. Евидентирање гнезда птица грабљивица на стаблима у границама Парка. Првог викенда у октобру биће организован „Викенд посматрања птица“.
- Континуирана активност - методолошко истраживање и попис врста птица зимовалица у склопу Међународног цензуса за птице водених станишта. Током зимског пописа 2021.године забележен је већи број врста и већи број јединки у односу на 2022.годину. Током 2021.године забележено 19 врста, односно 1695 јединки, док је пописом током 2022.године забележено 16 врста и 702 јединке. Укупна бројност за Национални парк „Ђердап“ процењује се на 3000 јединки.
- редован мониторинг утврђених врста водоземаца и гмизаваца, картирање станишта, допуна базе података. Утврђивање стања и на основу добијених података предузимање адекватних мера заштите.
- мониторинг сисара - истраживање стања крупних сисара и крупних месоједа и њиховог међусобног односа у циљу успостављања детаљне базе података, што ће омогућити адекватан мониторинг и предузимање мера заштита (*Cervus elaphus*, *Lynx lynx*, *Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Rupicapra rupicapra*). Мониторинг ће се, пре свега, вршити камерама на терену.
- метеоролошке станице - прикупљање и анализа података са локација метеоролошких станица. Станице су постављене на четири локације са којих се прикупљају подаци и врши њихова анализа. Средства су потребна за замену делова, отклањање могућих механичких кварова, сервисирање и отклањање сличних недостатака.
- набавка стручне литературе у циљу усавршавања и ефикасног праћења стања природних вредности (шумарство, орнитологија, херпетологија, ентомологија и др.).
- обнављање ознака спољних граница Националног парка „Ђердап“ и посебно заштићених делова подручја. Годишња претплата на АГРОС мрежу Републичког геодетског завода.
- израда студије изводљивости и програма насељавања дивокозе на локацији Босман – Соколовац и Чока Њалта са Песачом - Национални парк Ђердап планира да у циљу очувања станишних услова на локалитету Босман – Соколовац и Чока Њалта са Песачом насели изванредан број грла дивокозе. Дужи низ година на овом терену одвијало се екстензивно сточарство паша пашних површина на кршу и брст шибља и ниског растиња. Изостанком таквог начина сточарења долази до губитка пашних површина на кршу и обрастања шибљем и ниским растињем. Насељавање дивокозе на овој локацији зауставило би обрастање пашних површина и очување станишта, а Националном парку „Ђердап“ пружио још једну локацију насељену атрактивном дивљачи. Наведена активност омогућава, пре свега очување станишних услова и флористичког састава у првом степену заштите као и могућност коришћења дивљачи у туристичком смислу – посматрање дивљачи у њеном природном станишту.
- наставак теренских истраживања и сакупљање фаунистичког материјала трчуљака на већем броју локалитета, као и на различитим типовима станишта. Трчуљци би се сакупљали уз помоћ неколико метода (ентомолошком мрежом, ручно и постављањем Барберових клопки), а планирано је и да се направе квалитетне фотографије трчуљака и других инсеката у њиховим природним стаништима. Обрада материјала и података ће се реализовати у лабораторији Универзитета у Београду - Биолошког факултета, где је планирано и да се направе снимци идентификованих врста инсеката камером на бинокуларној лупи и светлосном микроскопу. Наведена научна испитивања Националног парка „Ђердап“ се организују на основу сарадње између Универзитета у Београду - Биолошког факултета и ЈП “Национални парк Ђердап”. На основу података добијених приликом реализованих истраживања, истраживачки тим ће израдити идејно решење монографије чија се штампа планира за 2024.годину.
- процена ризика од природног хазарда и ублажавање негативних ефеката климатских промена на подручју Геопарка Ђердап - у складу са тачком 5. препорука Савета Унеско Глобалне мреже геопаркова за упис Геопарка Ђердап на листу Унеско Глобалних геопаркова потребно је реализовати наведени пројекат. С обзиром на површину Геопарка Ђердап, реализација пројекта би се вршила по фазама. Главни циљ пројекта је идентификација нивоа ризика од природног хазарда по становништво, природно и изграђено окружење и економију локалне заједнице и израда смерница за превенцију, приправност, одговор и опоравак.

Резултати пројекта:

- Мапирање опасности и ризика у циљу идентификације области високог ризика.
- Подизање јавне свести о опасностима и ризицима и потенцијалним последицама у периоду катастрофе.
- Успостављање механизма раног упозорења за све хазарде, рад на развоју механизма уз добре информационе и комуникационе токове, развијање смерница раног упозорења и њихово проширивање на локални ниво.
- Планирање одговора на непредвиђене ситуације на националном, регионалном и локалном нивоу, одговор на све потенцијалне хазарде, укључујући спремност планова за евакуацију, премештање на безбедно место, измештање ресурса.
- Формирање информационог система геопросторних података угрожености простора од катастрофа (пожара на отвореном простору, сеизмичке отпорности, потенцијалних клизишта и одрона, поплава и бујица...) са приказом зона могућих ризика, вероватноће појављивања и обима последица.
- процена стања генетичких ресурса балканског китњака на подручју Националног парка „Ђердап“ и предлог мера за њихову конзервацију - на подручју НП „Ђердап“ налази се већи број врста дрвећа, а међу њима и балкански китњак (*Quercus petraea* subsp. *dalechampii* Ten.). Ова врста таксономски припада породици *Fagaceae* роду *Quercus*. Статус овог таксона од његовог првог описа до данас је нејасан, морфолошки је најсличнији обичном китњаку. У циљу дугорочног очувања и унапређења еколошке адаптабилности и еволутивног потенцијала популација балканског китњака у Националном парку „Ђердап“, потребно је утврдити стање генетичких ресурса и предложити мере за конзервацију.

За процену стања генетичких ресурса потребно је утврдити генетичку варијабилност на нивоу популације. Познавање генетичке варијабилности унутар популације је неопходно да би се осигурао процес природног обнављања и предузеле одговарајуће мере за очување и опстанак популације. Утврђивање генетичке варијабилности ће бити извршено на молекуларном и морфометријском нивоу. За потребе ових анализа неопходно је селекционисати и узорковати репрезентативна стабла (до 25 плус стабала), носиоце производње репродуктивног материјала, фенотипски најквалитетнија, стабла доброг здравственог стања. Стабла треба да буду равномерно распоређена по читавој површини састојине. На основу добијених резултата биће предложено спровођење адекватних мера *in situ* и *ex situ* конзервације. Издвојена и анализирана стабла могу бити предложена за регистровање семенских објеката и могу да послуже као извор репродуктивног материјала за спровођење газдинских мера у Парку.

Израда програма конзервације генофонда ретких и угрожених врста шумског дрвећа на подручју Националног парка „Ђердап“ - циљ истраживања је идентификација ретких, угрожених, реликтних, ендемичних и рањивих врста шумског дрвећа на подручју Националног парка „Ђердап“ у оквиру дела простора обухваћеног режимом заштите првог степена, уз израду програма њихове конзервације. У оквиру израде програма конзервације потребно је: проучити доступну литературу за истраживано подручје; урадити рекогносцирање терена, у делу простора обухваћеног режимом заштите првог степена; идентификовати ретке, угрожене, реликтне, ендемичне и рањиве врсте шумског дрвећа; дефинисати угрожавајуће факторе на истраживаном подручју; проценити степен угрожености ових врста; израдити преглед идентификованих ретких, угрожених, реликтних, ендемичних и рањивих врста шумског дрвећа, уз просторно позиционирање и картирање индивидуа; дефинисати конкретне мере конзервације расположивог генофонда и промовисати реализоване активности.

Еколошке карактеристике заједница реликтних дрвенастих врста на подручју Националног парка „Ђердап“ - Циљ пројекта је проучавање еколошких услова у којима се појављују реликтне дрвенасте врсте на подручју Националног парка „Ђердап“, врсте фитоценоза које изграђују, мапирање граница распрострањења и процена будућности. Подручје НП „Ђердап“ се одликује веома специфичним еколошким условима. У геолошкој грађи подједнако учешће имају силикатне и кречњачке стене. Умерено континентална клима модификована је у интеракцији са осталим еколошким факторима у специфичну микроклиму „Ђердапа“. Еколошки и флористички посебно је занимљив део националног парка који је изграђен од кречњачке подлоге где доминирају карстни облици рељефа (кречњачке клисуре, кањони, дубоке увале, широке заклоњене изворишне челенке, јако купирани терени).

Ђердапска клисура је један од најзначајнијих рефугијума заједница реликтних дрвенастих врста Србије. Заклоњеност од деловања екстремне климе, повећана релативна влажност ваздуха, појава различитих

земљишних комбинација на кречњачкој геолошкој подлози, односно специфична констелација станишних фактора представљају кључ за очување реликтних заједница.

5.2. Управљање културно-историјским вредностима

На подручју обухваћеним Просторним планом подручја посебне намене Националног парка „Ђердап“ непокретно културно наслеђе чине 42 непокретна културна добра – непокретна културна добра од изузетног значаја, регистрована непокретна културна добра, заштићена културна добра, евидентирана и идентификована добра. При том су Тврђава Голубац, Лепенски Вир, Трајанова табла и утврђење Диана непокретна културна добра од изузетног значаја.

Праисторијски локалитет Лепенски Вир и Тврђава Голубац имају управљаче након проглашења за туристички простор и то су Управљач туристичког простора Лепенски Вир ДОО Бољетин и ДОО за развој туризма Тврђава Голубац. НКД од изузетног значаја Лепенски Вир и Тврђава Голубац и њихова заштићена околина штите се, уређују и користе у складу са донетим плановима детаљне регулације.

„Атлас народног градитељства Геопарка Ђердап“ - Наставак и завршетак теренских истраживања подручја Националног парка „Ђердап“ и започињање и завршетак теренских истраживања преосталог подручја Геопарка Ђердап. Наставак рекогносцирања терена по методологији ЕУ, прикупљање карата, наставак израде фото-документације и архитектонског снимања у циљу израде монографије Атласа народног градитељства Геопарка Ђердап. Упоредо са теренским истраживањем за потребе Атласа, вршило би се истраживање и прикупљање документације за израду наведене монографије. Истраживања су фазна и планирана за период 2023-2024.год.

5.3. Планирање и уређивање шума

„Национални парк Ђердап“ посебну пажњу придаје изради планских докумената који су основ за успешно обезбеђивање интегралног газдовања шумама. У складу са Законом о шумама („Сл. гласник РС“ број 30/2010, 93/2012, 89/15 и 95/2018- др.закон)у делу „Важење основе и програма“ и чланом 27: „Нова основа, односно програм почиње да важи пошто истекне рок важења претходне основе, односно програма.“ и „Нова основа, односно програм доноси се најкасније шест месеци после истека рока важења претходне основе, односно програма“, Јавно предузеће "Национални парк Ђердап" Доњи Милановац у 2023. години спровешће поступак јавне набавке за израду Измене и допуне Основе газдовања шумама за ГЈ „Чезава“, за одељења 74. и 75..

Израда Плана развоја шума у Националном парку „Ђердап“

По Закону о шумама („Сл. гласник РС“ број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/2018- др.закон) неопходно је донети План развоја шума у Националном парку као документ којим се утврђују правци развоја шума и шумарства. Израду Плана развоја шума финансира Управа за шуме.

План искоришћавања шума Националног парка „Ђердап“

План искоришћавања шума урађен је на основу Посебних основа за газдовање шумама Националног парка „Ђердап“ и Извођачких пројеката газдовања шумама за 2023.годину.

5.4. Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

Спровођење мера гајења и заштите дивљачи утврђених годишњим планом газдовања ловиштем „Ђердап“

Мерама гајења и заштите дивљачи по годишњем плану газдовања ловиштем Ђердапа, предвиђено је да се у ловиште изнесе 40, t кукуруза у зрну, 3t соли и 20 t сточне репе. Предвиђена је и набавка овса и пшенице за сетву.

Техничко опремање службе ловства

Опремање и набавка неопходне опреме за рад службе ловства ради ефикаснијег обављања посла, пре свега контроле штета од дивљачи. Планира се набавка оптичких нишана са носачима.

Пројекат „Репроцентар дивљих свиња „Љубница“ у ловишту „Ђердап“

У циљу очувања квалитета популације, побољшања туристичке понуде и смањења штете од дивљачи, Ловном основом ловишта „Ђердап“ предвиђено је оснивање репроцентра у коме би се дивља свиња

репродуковала у контролисаним условима при чему би овде произведене свиње служиле за побољшање ловно – туристичке понуде. У 2023.години планира се текуће одржавање репроцентра.

Уређивање и одржавање ловишта

Изградња нових и текуће одржавање постојећих високих чека и обележавање ловишта.

Управљање риболовним подручјем и риболовном фауном

Доношење годишњег Плана управљања рибарским подручјем „Ђердап“, праћење стања и бројности врста риболовне фауне, праћење количине изловљене рибе, заштита природних плодишта риба, спашавање риба и рибље млађи са плавног подручја, санациони излов толстолобика, истраживање рибљег насеља притока Дунава у сарадњи са Биолошким факултетом Универзитета у Београду. Накнаде за издате дозволе за привредни и рекреативни риболов као и провизија риболовачким удружењима и трошкови обележавања рибарског подручја.

5.5. Мере и активности у области научно-истраживачког и образовног рада

Научна истраживања на Ђердапу нису стратешки дефинисана, не постоји квалитативна и квантитативна анализа по приоритетним областима. Потребно је дефинисати и објединити све научне активности које се реализују на подручју Националног парка „Ђердап“ као и научне интересе, носиоце истраживања и капацитете заинтересованих установа које су спроводиле, спроводе и планирају спровођење истраживања на подручју Националног парка „Ђердап“. На подручју Националног парка „Ђердап“ током 2023.године вршиће се следећа истраживања:

- Истраживања у оквиру израде докторске дисертације о екологији шумског гуштера *Darevskia praticola* - Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“;
- Мониторинг шумске корњаче *Testudo hermanni* на подручју Ђердапа - Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“;
- Истраживања у оквиру пројекта „Еволуција у хетерогеним срединама: механизми адаптација, биомониторинг и конзервација биодиверзитета“ – истраживање одлика популација аутохтоних поточних пастрмки слива Дунава на подручју Ђердапа – Биолошки факултет Београд;
- Спелеолошка истраживања – Географски институт „Јован Цвијић“, Академски спелеолошко-алпинистички клуб;
- Истраживање дневних лептира - Природно-математички факултет Ниш.

Већина научних институција не доставља план истраживања у току израде Програма управљања, већ се истраживања најављују током године, па самим тим горе наведена представљају само она која су најављена Управљачу.

5.6 Мере и активности у области планирања, изградње и уређења подручја

Мере и услови

Планирање, изградња и уређење подручја засниваће се на следећим мерама и условима:

- Обавезна примена законских норми везаних за израду детаљне анализе утицаја;
- објеката и радова на животну средину;
- Заштита посебних природних и културно-историјских вредности;
- Обележавање заштићеног подручја.

Активности

Спровођење одредница Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Ђердап“

У сарадњи са Заводом за заштиту природе кроз редовне консултације решаваће се предмети од значаја за развој подручја Националног парка „Ђердап“ у складу са одредницама ППППН Националног парка „Ђердап“. У склопу редовних активности издају се услови за коришћење простора према усклађености са ППППН и Програмом управљања Националним парком „Ђердап“.

Активности на изради урбанистичких планова

Праћење јавних увида урбанистичких планова и активно учешће у изради истих. Приоритет ће представљати планови за локалитете унутар граница Националног парка.

Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању пешачких стаза и видиковаца
Постављање информативних, упозоравајућих и промотивних табли у Парку. Обнављање планинарске маркиције планинарских стаза у сарадњи са локалним планинарима, као и одржавање мобилијара на пешачким стазама. Редовно одржавање и чишћење стаза.

Санација сметлишта

Предвиђена је санација сметлишта на подручју Националног парка „Ђердап“, на територији општина Кладово, Мајданпек и Голубац. Санација сметлишта спровешће се у сарадњи са општинским комуналним предузећима.

Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању мобилијара за објекте геонаслеђа у Ђердап Унеско геопарку

На територији Геопарка Ђердап у оснивању, евидентиранасу 63 објекта геонаслеђа и 33 објекта културно-историјског наслеђа. С обзиром да се највећи део поменутих објеката налази на територији Националног парка „Ђердап“, а у складу са препорукама Унеско Глобалне мреже геопаркова, потребно је обележити их на одговарајући начин односно информативним и промотивним таблама и мобилијаром.

Пројекат планирања, организације и изградње Контролно-информативних пунктова на подручју Националног парка „Ђердап“

Поред могућности предвиђених Законом и просторним плановима, постављање информативно-контролних пунктова на одређеним локацијама доприноси вишеструким користима управљача заштићених подручја.

Интенција ЈП „Национални парк Ђердап“ је да се ови веома значајни објекти поставе на одређеним улазима водећи рачуна о могућностима избегавања непотребних трошкова (број радника на пунктовима) и примену најсавременијих технологија за контролу, информисање и наплату улаза у заштићено подручје. Управо из ових разлога било би оптимално решење да се униформно реализује ова могућност уз употребу савремених система контроле и наплате улазака.

ЈП „Национални парк Ђердап“ се определило за увођење три информативно-контролне станице на подручју Националног парка „Ђердап“ : Примарни улаз Голубачки град, Примарни улаз Кладово (Сип) и Примарни улаз Тополница.

У току 2022. године формирана је Комисија ради реализације Пројекта планирања, организације и изградње Контролно-информативних пунктова на подручју Националног парка „Ђердап“. Одржан је састанак у вези реализације три информативно - контролна пункта којем су присуствовали представници ЈП „Путеви Србије“, ЈП ЕПС, огранак ХЕ Ђердап, ТП „Тврђава Голубачки град“, „Телеком Србија“, Општине Мајданпек и Општине Голубац. У циљу израде наведеног пројекта остварен је контакт са Грађевинским факултетом и ЦИП- ом.

С обзиром на комплексност самог пројекта, активност није у потпуности реализована те ће се наставити и током 2023.године.

Видиковац Кула Ђердап

Пројекат планирања, организације и изградње мултифункционалног објекта „Видиковац – Кула Ђердап“ са поставком изложбе „Времеплов Националног парка Ђердап“ у Доњем Милановцу. Основна идеја изградње „Видиковца – куле Ђердап“ Националног парка Ђердап, у оквиру Управне зграде у Доњем Милановцу јесте вишезначна и то:

- Просторни и визуелни идентитет (појачан визуелни идентитет, препознатљивост и видљивост Националног парка Ђердап);
- Симбол (на Дунаву управног седишта Националног парка Ђердап)
- Едукације (кроз сталну поставку ВРЕМЕПЛОВ природне, културне, историјске и туристичке баштине Националног парка Ђердап);
- Видиковац (на висини од 23-26 метара омогућено атрактивно посматрање околине)
- Безбедност (боља безбедност и осматрање просторних ексистената);
- Инсталације (постављање различитих мерних инструмената у функцији мониторинга климе, ваздуха, регистровање пожара и друго).

5.7. Промоција вредности заштићеног подручја

Мере и услови

Заштићена природна добра спадају у најактуелније савремене туристичке дестинације. Потенцијалне користи од туризма у заштићеним подручјима се првенствено односе на заштиту природног и културног наслеђа и економско благостање.

У Националном парку „Ђердап“, на релативно малом географском простору, формирао се мозаик вредних природних и културних ресурса од кључног значаја за развој атрактивних туристичких производа, који добијају све већи значај и приоритет у свим плановима развоја.

Смернице за развој одрживог туризма

Национални паркови као заштићени простори, могу допринети привреди и друштву кроз генерисање прихода и отварање нових радних места, истраживање и мониторинг, едукацију, рекреацију и туризам. Светска туристичка организација одрживи туризам дефинише као начело које задовољава потребе туриста и потребе туристичке дестинације, а истовремено штити и повећава туристичке могућности за потребе будућих генерација, задовољава потребе данашњих туриста и регије домаћина и штити и увећава развојне потенцијале.

Промоција и популаризација вредности НП Ђердап спроводиће се кроз различите промотивне активности, сарадњу са медијима, издавање пропагандног материјала, научно-популарних публикација, сајамске наступе и манифестације, сарадњу са образовним и установама културе, спровођење еколошких и едукативних радионица.

Задаци на развоју културно-образовних информативно-пропагандних активности

Одржавање презентација туристичких садржаја Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка

Заједно са свим заинтересованим странама у области туризма наставиће се спровођење активности везаних за промовисање туристичких садржаја користећи приступ који у себи садржи мере одрживог развоја и то кроз: медије (стални контакт са туристичким новинарима, конференције за новинаре) затим путем студијских путовања за туристичке новинаре, блогере, професионалне фотографе, представнике туроператера и туристичких агенција, мултимедијалне презентације у установама, институцијама, већим градским центрима, организовања фото сафарија и слично.

Сајамски наступи

Основни циљ наступа на сајмовима туризма је представљање вредности и садржаја туристичког одређишта, представљање постојећих и нових облика понуде, упознавање са конкуренцијом, пословно повезивање са партнерима, информисање потенцијалних посетилаца, али истовремено и ослушкивање све комплекснијих захтева туристичке тражње. У циљу рационализације трошкова, планирају се заједнички наступи са туристичким организацијама и другим актерима на сајмовима који за тему имају туризам: Међународни сајам туризма у Београду (фебруар 2023. године), Сајам туризма у Новом Саду (октобар 2023. године), Сајам туризма у Зајечару (септембар/октобар 2023. године), Сајам туризма у Крагујевцу (новембар 2023. године).

Културно-образовне активности и манифестације

Културно-образовне активности пружају подршку очувању, ревитализацији и промоцији баштине и јачању свести о културним и природним вредностима и у функцији су развоја туризма. Из наведених разлога ће Национални парк „Ђердап“ спроводити културно- образовне активности у сарадњи са музејима, центрима за културу и другим институцијама, невладиним организацијама, удружењима грађана и другим заинтересованим странама, као и учествовати и организовати различите изложбе и манифестације. У циљу представљања вредности Ђердап Унеско геопарка широј јавности, планира се и израда образовних пакета које ће се слати школама у циљу образовања деце о појму геопарка.

Едукација и интерпретација

Едукација и интерпретација у Националном парку „Ђердап“ представљају једно од главних оруђа заштите природних и културних вредности. Едукацијом се развија осећај поштовања према природним и културним вредностима, увиђа се значај њиховог очувања, али се и скреће пажња на могуће претње. У Националном парку „Ђердап“ едукација је примарно усмерена на децу, али и на посетиоце и локално становништво како

би се развио партнерски однос у заштити природе. Један од видова промоције кроз едукативне активности је обележавање значајних еколошких датума са ученицима основних школа и предшколских установа и Центрима за културу на подручју Националног парка „Ђердап“. У плану за 2023. годину је обележавање следећих еколошких датума: Дан шума (21. март), Дан заштите природе (11.април), Дан планете Земље (22.април), Дан Карпатских паркова (23.мај), Дан заштите животне средине (5.јун), Дан Дунава (29.јун), Недеља геопаркова (прва половина јуна), Дечја недеља (прва недеља октобра).

Планом за 2023. годину предвиђен је и наставак едукативног рада са члановима Секције младих чувара природе ОШ „Вук Караџић“ Доњи Милановац, ОШ „Вук Караџић“ Кладово, као и Секције малих чувара Установе за децу „Марија Мунђан“ Мајданпек. Циљ едукативног рада је подизање нивоа свести о значају очувања природе, али и активно укључивање младих у процес заштите природе кроз низ тематских радионица, предавања и теренских активности.

Штампа едукативног материјала

За успешну реализацију едукативних активности неопходан је квалитетан дидактички материјал. У 2023. години, као вид промоције кроз едукацију, планира се штампа едукативне брошуре и израда слагалице.

Штампа фото-монографије Националног парка Ђердап

У циљу реализације пројекта израде фото-монографије са кратким пропратним текстом, неопходни су изласци на терен у циљу фотографисања природних и културних садржаја, ангажовање дрона, селекција и одабир фотографија, израда текста научно популарног карактера за припрему фото изложбе који ће пратити промоцију монографије, израда дизајна и припрема за штампу монографије. Планирани тираж монографије је 500 примерака. Монографија се издаје у циљу едукације, презентације и популаризације Националног парка Ђердап, а у сусрет обележавању 50 година од оснивања Националног парка Ђердап.

Задаци и активности на развоју одрживог туризма

Заштићена природна добра спадају у најактуелније савремене туристичке дестинације. Везе и односи између заштићених природних добара и туризма су толико ојачале да се све више користи термин туристичка заштита природе. Организација туризма у заштићеним природним добрима је комплексан задатак, што ове туристичке дестинације чини веома специфичним. На основу концепције развоја подручја посебне намене Национални парк „Ђердап“ приоритет је остваривање заштите, презентације и одрживог коришћења заштићених и предвиђених за заштиту природних вредности којима се обезбеђује еколошки јавни интерес, омогућава развој локалних заједница и стварају услови за одмор, рекреацију, едукацију и уживање посетилаца.

Управљање посетиоцима

Управљање посетиоцима у 2023.години спроводиће се у складу са Планом управљања посетиоцима Националног парка Ђердап. У циљу очувања ресурса и могућности да сваки посетилац на квалитетан начин доживи природу у Националном парку „Ђердап“ спроводиће се стални надзор над бројем посетилаца како би се проценили или минимизирали негативни утицаји и пратити број посетилаца и њихово задовољство путем анкете ради формирања базе података и отклањања потенцијалних недостатака. Побољшању квалитета и разноврсности доприносиће се и истраживањем тржишта и праћењем туристичке тражње.

Наставак сарадње са туристичким агенцијама и крузер компанијама

ЈП „Национални парк Ђердап“ наставиће већ успостављену вишегодишњу сарадњу са више агенција из Србије и иностранства, као и са крузер компанијама које су претходних година организовано доводиле групе посетилаца и обилазак Националног парка „Ђердап“ уврстиле у своје програме путовања. Радиће се и на успостављању сарадње са другим рецептивним агенцијама и туроператерима заинтересованим да посету Националног парка „Ђердап“ уврсте у своју понуду.

Консултантске услуге за израду карте Ђердап Унеско геопарка

Карта Ђердап Унеско геопарка пружиће информације о територији геопарка, његовим границама, објектима геонаслеђа, али и другим природним и културним вредностима.

Побољшање постојећих и развијање нових производа с нагласком на активни одмор

Осмишљавање садржаја који одговарају потребама и интересовањима различитих циљних група, а део њих биће прилагођен особама са посебним потребама, радиће се и током 2023. године у циљу квалитативног побољшања постојећих и развијања нових, иновативних, савремених и туристичких производа усклађених са

капацитетом животне средине и туристичком тражњом (тематске туре, тим билдинг, геотуре и сл). Сви туристички производи ЈП „Националног парка Ђердап“ биће утемељени на могућности стицања богатих и јединствених искустава упознавањем Националног парка „Ђердап“, јединственим природним феноменима, очуваној природи и едукацији.

Учешће на обукама и међународним састанцима Европске и Светске мреже геопаркова

Светска мрежа геопаркова подстиче сарадњу међу геопарковима широм света. Сарадњом геопаркови постају препознатљиви, повећава се значај очувања геонаслеђа, подстиче се размена знања, искустава и примера добре праксе. Обуке о геопарковима имају за циљ да полазници оснаже и прошире знање о управљању геопарковима, одрживом развоју, али и да успоставе контакт и сарадњу са полазницима из других геопаркова.

Сарадња са планинарским друштвима

Препознајући важност добре сарадње управљача заштићеног подручја и планинарских друштава, а све у циљу бољег очувања Националног парка „Ђердап“ и квалитетног одржавања пешачких стаза, ЈП Национални парк Ђердап сарађиваће са планинарским друштвима која функционишу на подручју Националног парка Ђердап на усмеравању посетилаца и означавању планинарских и шетних стаза планинарском маркацијом. У сарадњи са планинарским друштвима, у циљу промовисања природних богатстава Националног парка „Ђердап“ и Геопарка „Ђердап“, извршиће се обележавање и сређивање бициклистичких стаза на Мирочу, као и одржавање бициклистичких трка.

Рекламне и пропагандне активности

Неопходне су рекламне и пропагандне активности у функцији стварања позитивног имиџа и представљања Националног парка „Ђердап“ ради бољег позиционирања на туристичком тржишту, као и одрживог развоја. С обзиром на константан пораст броја посетилаца, неопходно је обезбеђење различитих информативно-пропагандних материјала којим се промовишу туристичке, природне и културне вредности, штампане публикације у већем тиражу, аудио и видео промотивни материјали, рекламни материјали чија је функција промовисање брэнда Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка.

Одржавање веб сајта Националног парка „Ђердап“ и Геопарка „Ђердап“

Веб сајт као важна маркетиншка компонента Предузећа пружа информације и привлачи својим професионалним графичким изгледом, модерним дизајном и садржајем. Нови веб сајт омогућава једноставно коришћење, читање и кретање, као и оптимизовано приказивање, односно посетиоци могу да му приступе са било ког уређаја без губитака на пољу естетике и професионалног изгледа.

Израда базе фотографија локалитета у Геопарку „Ђердап“

Промоција Националног парка „Ђердап“, као и Геопарка „Ђердап“ умногоме зависи и од фотографија које се презентују посетиоцима. У циљу повећања естетског утиска и приближавања ширем аудиторијуму Геопарка „Ђердап“ и Националног парка „Ђердап“ за 2023. годину планиран је ангажовање професионалног фотографа.

Сарадња

Како би се дошло до жељеног понашања локалних заједница, посетилаца, локалне власти, НВО, образовних институција и медија, рад у области подизања свести и знања о природним и културним вредностима Националног парка „Ђердап“ треба да буде константан и континуиран.

Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Локалну заједницу, као корисника природних ресурса Парка, треба мотивисати да ресурсе користи уз поштовање заштите целокупног биодиверзитета заштићеног подручја. Сарадњом треба постићи да локално становништво види заштићено природно добро као јединствено добро које има и економску вредност. Стога је од великог значаја упутити локално становништво у могућности бенефита живота у заштићеном подручју и на тај начин допринети вредновању биодиверзитета.

Савет корисника Националног парка Ђердап је основан у циљу пружања могућности за остваривање интереса локалног становништва и корисника заштићеног подручја. Савет корисника чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју Националног парка.

Укључивање локалног становништва у манифестације и акције које организује ЈП „Национални парк Ђердап“:

- Сарадња са установама (предшколске и школске установе, ловачка удружења, спортски клубови, установе културе) и локалним становништвом кроз донације, а у циљу побољшања сарадње и очувања вредности Националног парка „Ђердап“.
- Сарадњом и успостављањем партнерства Ђердап Унеско геопарка и локалне заједнице треба подстаћи одрживи економски развој подручја Ђердап Унеско геопарка. Ђердап Унеско геопарк пружа могућности за оснивање нових предузећа и отварање нових радних места, стручне обуке и укључивање локалног становништва у промоцију наслеђа геопарка, ширење туристичке понуде и услуга и сл.

Сарадња са невладиним организацијама

Невладине организације и удружења грађана могу бити значајан партнер у реализацији програма ширења свести становника локалних заједница и њиховој мотивацији за укључивање у очување биодиверзитета и одрживо коришћење ресурса у циљу обостране користи. У 2023. години наставиће се сарадња са НВО сектором (Млади истраживачи Србије, WWF Србија, Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, добровољна ватрогасна друштва са територије Парка и др.).

Међународна сарадња

Национални парк „Ђердап“ Доњи Милановац ће и у 2023. години наставити активности (чланарине, семинари, годишње скупштине) на успостављању и развијању сарадње са међународним институцијама и заштићеним подручјима и то:

- Активности у циљу успостављања сарадње са геопарковима из Хрватске, Словеније, Румуније и других земаља окружења. Учешће на годишњој Конференцији Геопаркова;
- Активности у циљу наставка сарадње у оквиру Карпатске мреже заштићених подручја – наставак сарадње започет у оквиру пројекта BIOREGIO CARPATHIANS;
- Активности у циљу наставка сарадње у оквиру Динарског лука – мреже заштићених подручја;
- Наставак сарадње са Парком природе „Копачки рит“, Хрватска, у складу са потписаним споразумом о сарадњи;
- Наставак сарадње са Дунавским центром за компетенцију;
- Сарадња са Националним парком „Сила“, Италија, у складу са потписаним споразумом о сарадњи;
- Учешће и организација седме Конференције земаља уговорница Карпатске конвенције (Карпатска конвенција потписана је 2003. године и ратификована 2006. године од стране свих седам страна уговорница (Србија, Румунија, Чешка, Пољска, Мађарска, Словачка и Украјина), а укључивањем у Карпатски планински регион стварају се услови за интензивнију сарадњу Србије са другим карпатским државама. Национални парк Ђердап као једино подручје у Србији обухваћено Карпатском конвенцијом има активно учешће у свим релевантим догађајима везаним за Конвенцију о заштити и орживом развоју Карпата).

Остали послови и задаци

У оквиру осталих послова и задатака, Предузеће ће обављати следеће послове:

- преводилачке услуге за израду промотивног и едукативног материјала и превођење текстова за веб презентације сајта Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка;
- обрада захтева за мишљење за уређење простора на подручју НП „Ђердап“
- накнада штете од заштићених дивљих животиња
- закуп домена за веб сајтове Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка ;
- услуга хостинга за веб сајтове Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка;
- редовна годишња ревизија дефинисана Актом о безбедности информационо-комуникационог система ЈП „Национални парк Ђердап“;
- набавка опреме и учествовање на семинарима поводом едукације из ИКТ области;

6. Информације о откупу сопствених акција (односно удела)

Оснивач Јавног предузећа је Република Србија, а права оснивача врши Влада Републике Србије. Основни капитал предузећа износи 4.302.412.000,00 динара и представља удео Оснивача, као јединог члана са 100% учешћа у основном капиталу Јавног предузећа.

7. Информације о огранку

Предузеће је Одлуком бр. 1561/4 од 01.04.2020. године о образовању огранка Ловачка кућа Орешковица регистровало у Агенцији за привредне регистре под бројем БД 30545/2020 од 18.05.2020. године огранак – Национални парк Ђердап ЈП Доњи Милановац Огранак Ловачка кућа Орешковица са седиштем Орешковица бб – Мајданпек, са претежном делатношћу 5510 – хотели и сличан смештај. Огранак се бави услугама смештаја ловаца, како би се обезбедио додатни приход од смештајних услуга, обзиром да се предузеће бави услугама лова у ловишту којим газдује. Огранак нема статуст правног лица.

8. Информације о финансијским инструментима који су значајни за процену финансијског положаја и успешности пословања

Финансијски инструменти су одређени уговори или било који документ који делује као финансијска имовина. Предузеће поседује финансијске инструменте у потраживањима од купаца, депозита као обезбеђења код купаца за добро извршење радова, менице за одложено плаћање потраживања и менице од добављача за добро извршење посла. Код обвезника накнада за коришћење заштићеног подручја у поступку утврђивања, обрачунавања и наплате примењује ЗУП. Поседовање финансијских инструмената омогућава предузећу:

1. подршку у осигурању ликвидности у пословању, уз могућност активирања финансијских инструмената у тренутку непоштовања уговорених обавеза и осигурати несметано пословање,
2. користе се како би алоцирали ризик, с обзиром да предузеће поседује ликвидна средства попут готовине у благајни и готовинске еквиваленте који су од велике користи за предузеће, а лако се могу користити за брза плаћања или за решавање финансијски непредвиђених околности.

Финансијски инструменти морају се на одговарајући начин користити за остваривање већине користи од њих. Они могу бити од огромног значаја за предузеће које жели да минимизирају своје трошкове и максимизира модел прихода. Стога предузеће мора да се увери да правилно користи финансијске инструменте, како би могло да извуку веће користи из тога и елиминишу могућност угрожавања ликвидности.

9. Циљеви и политике управљања финансијским ризицима

У складу са одредбама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013- испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015- др.закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019 и 149/2020) и Правилника о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање, функционисање и извештавање о систему финансијског управљања (у даљем тексту: ФУК) и контроле у јавном сектору („Службени гласник РС“, бр. 89/2019), систем ФУК представља свеобухватни систем унутрашњих контрола који успоставља и за који је одговоран руководиоца корисника јавних средстава, а којим се, управљајући ризицима, осигурава разумна увереност да ће се у остваривању циљева буџета и друга средства користити правилно, етично, економично, ефикасно и ефективно.

Кроз реформу система јавних финансија, реформу државне управе и система буџета, које укључују увођење стратешког планирања и дефинисање стратешких циљева, развој програмског планирања и праћење

реализације циљева програма, у јавном сектору велику важност добија и процес управљања ризицима који је потребно упоредо развијати и то посебно у процесима који су кључни за реализацију стратешких циљева односно, циљева Предузећа.

Предузеће је усвојило Стратегију управљања ризицима (у даљем тексту: Стратегија) која представља стратешки документ који употпуњује даљи развој система ФУК-а. Циљ Стратегије је да се у Предузећу уведе пракса управљања ризицима и успостави оквир којим ће се и у будућем периоду развијати сам процес управљања. Сврха Стратегије је да побољша, унапреди и олакша остваривање стратешких циљева и мисије Предузећа кроз управљање претњама и коришћењем шанси, односно кроз стварање окружења које доприноси већем квалитету и резултатима свих активности, на свим нивоима управљања.

Стратегијом је одређен процес идентификовања ризика, процена идентификованих ризика, рангирање, као и које активности треба предузети како би се ефекти ризика (укупна изложеност ризику) ублажили. Такође, одређује се и линија одговорности запослених у процесу управљања ризицима, тј. ко све учествује у процесу управљања, начину извештавања о евидентираним ризицима и њиховом статусу.

Успешно управљање ризицима подразумева рад на јачању постојеће структуре управљања, како у процесу планирања и реализације циљева, тако и у процесу доношења одлука, где је управљање ризицима потребно уградити као стандард, тј. општеприхваћен концепт и саставни део управљања, који ће омогућити оптималније и рационалније коришћење јавних средстава.

Ризик је било који догађај, активност или пропуст који би се могао догодити и неповољно утицати на постизање стратешких и оперативних циљева Предузећа. Поред тога, и пропуштене прилике се такође сматрају ризиком.

Управљање ризицима је целокупан процес утврђивања, процењивања и праћења ризика, узимајући у обзир циљеве Предузећа и предузимање потребних радњи у циљу смањења ризика, а у оквиру поштовања принципа ФУК.

Идентификовање ризика је процес утврђивања догађаја и одређивање кључних ризика који могу угрозити остварење циљева Предузећа.

Опис ризика представља процес јасне формулације односно описивања утврђених ризика, узимајући у обзир главни узрок ризика и потенцијалне последице ризика односно утицај на циљеве и активности.

Процена ризика је поступак којим се на систематичан начин обавља процена утицаја који ризик има на остваривање циљева и одређује вероватноћа настанка ризика.

Ублажавање/третирање ризика подразумева активности које се предузимају у циљу смањивања вероватноће настанака ризика, ублажавање негативних последица које је ризик изазвао или обоје што подразумева успостављање одговарајућих контролних активности односно процедура.

Праћење ризика је део фазе управљања ризицима у којој се проверава да ли у пракси функционишу предложене контролне активности, и да ли исте спречавају, односно ублажавају ефекат деловања ризика на циљеве. Такође, поред наведеног, праћење омогућава и идентификовање новонасталих ризика, као и ризика који су нестали или имају мањи ефекат деловања на циљеве током процеса пословања.

Инхерентни ризик је ниво ризика у случају непостојања контроле и активности које ублажавају ризик.

Резидуални ризик је ризик који остаје након што руководство предузме радње за смањење последица и вероватноће неповољног догађаја, укључујући контролне активности у смислу реаговања тј. одговора на ризик.

Регистар ризика је преглед идентификованих ризика, процене ризика по критеријуму утицаја који има на остваривање циљева и вероватноће појављивања, потребних активности, односно контрола које ће смањити последице деловања ризика, особа задужених за спровођење конкретних активности, као и рокова за њихово извршење. То је интерни документ Предузећа.

Према одредбама Правилника о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање, функционисање и извештавање о систему ФУК у јавном сектору, руководиоца корисника јавних средстава одговоран је за одређивање и остваривање циљева, као и за успостављање делотворног система управљања ризицима који ће помоћи у остваривању постављених циљева.

Да би се успоставио адекватан систем односно процес управљања ризицима, руководиоца корисника јавних средстава треба да одреди/именује особу одговорну за координацију успостављања процеса управљања ризицима на нивоу корисника јавних средстава. Такође, у свим организационим јединицама у саставу Предузећа именују се координатори за ризике који, између осталог, идентификују ризике и ажурирају регистре ризика (приликом промене прописа, нове систематизације радних места, нових сазнања за отклањање ризика и вероватноће за појаву ризика и сл.).

Руководиоци на различитим нивоима управљања, у складу са додељеним овлашћењима и одговорностима, одговорни су за испуњавање циљева у оквиру својих надлежности, а тиме и за управљање ризицима.

Општи модел управљања ризицима подразумева:

1. Идентификацију ризика
2. Анализу и процену ризика
3. Реаговање на ризик – поступање по ризицима
4. Праћење и извештавање о ризицима

9.1. Идентификација ризика

На основу утврђених циљева, разматрају се догађаји који могу угрозити њихово остварење и предузимају одређене радње за управљање ризицима. Зато је важно да циљеви буду јасни, мерљиви, достижни, реални и временски одређени.

Циљеви се могу поделити на:

- а) Стратешке циљеве (општи) и
- б) Оперативне циљеве – специфични (који су везани за пословне процесе и планове рада).

а) Стратешки циљеви

Стратешки циљеви су дугорочни циљеви који су садржани у стратешким документима, како самог Предузећа, тако и осталих стратешких докумената који одређују правац и смер развоја Републике Србије из области финансијског управљања и контроле. Међу најзначајнијим документима Предузећа из којих се посредно могу дефинисати стратешки циљеви који су везани за област управљања ризицима могу се издвојити већ поменута Стратегија развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору у РС, Програм пословања за 2022. годину, Годишњи планови газдовања шумама, Годишњи програм управљања рибарским подручјем, Годишњи план газдовања ловиштем, Економско-финансијски план.

У том смислу Предузеће ће:

- доношењем Регистра ризика утврдити ризике на свим нивоима, како стратешким тако и оперативним и у свим планским документима;
- настојати да управљање ризицима постане саставни део процеса планирања и доношења одлука и тако постане управљачки документ за остваривање постављених циљева;
- обезбедити да све активности и са њима повезани финансијски издаци буду обухваћени финансијским планом Предузећа у складу са програмским буџетом РС;
- избегавати активности које носе ризик од штетног публицитета или друге штете које могу утицати на углед Предузећа, као и да се управљањем ризицима омогући предвиђање неповољних околности које би могле спречити остварење циљева Предузећа;
- настојати да створи организациону структуру која, као таква, неће стварати одбојност према ризицима, али и да омогући да сви руководиоци и запослени који доносе одлуке или учествују у њиховој припреми, буду свесни одговорности и имају јасна сазнања да ће активности око управљања ризицима, резултирати у корист Предузећа кроз остварење постављених циљева.

б) Оперативни циљеви

У погледу временског рока, оперативни циљеви су краткорочни и уједно и специфични, али изведени из стратешких циљева, који су садржани у годишњим плановима активности. Наведене циљеве утврђује руководилац „Националног парка Ђердап“ са руководиоцима унутрашњих сектора, па је у складу с тим и за њих потребно идентификовати одговарајуће ризике и одредити адекватне мере за ублажавање или отклањање ризика, како би се ублажила или елиминисала могућност да оперативни ризици постану стратешки.

Најбољи механизам управљања ризицима на оперативном нивоу је праћење ризика у оквиру сектора од стране руководиоца сектора.

Након што су јасно постављени циљеви, а како би се осигурало њихово постизање, идентификују се ризици односно претње остваривању утврђених циљева. Идентификација ризика заправо представља процес уочавања ризика или пропуштених шанси које би спречиле остварење јасно постављених циљева „Националног парка Ђердап“.

С тим у вези, потребан је напор целе организације да се ризици идентификују, оцене и прате. У „Националном парку Ђердап“ је за овај процес одговорна Радна група чији чланови, у складу са динамиком појављивања ризика или потребом за њихово ажурирање и редеофинисање, обавештавају Руководиоца који је задужен за развој система ФУК.

Технике односно методе које организације најчешће користе за идентификовање ризика су:

- **набацивање идеја (brainstorming)** – оформљена група кључних запослених (у „НП Ђердап“ је то Радна група), која отворено дискутује и утврђује ризике за свој делокруг рада;
- **коришћење контролних листа (check lists)** – унапред припремљен списак ризика, па се у складу с тим сваки ризик разматра у односу на претходно утврђену листу. Ову листу би требало редовно прегледати како би се обезбедила њихова релевантност;
- **раније искуство** – по овој методи се ризици идентификују на основу знања и искуства запослених и ранијих информација које поседују везано за ризике. У том смислу, Регистар ризика може послужити као контролна листа и базна основа за даље праћење постојећих и идентификацију нових ризика, као и за њихово ревидирање у погледу вероватноће јављања и степена утицаја;
- **процена ризика од стране носиоца активности** – ово је приступ према којем сваки ниво и део организације анализира своје активности и пружа свој допринос у тзв. “дијагнози” ризика са којом се суочава. Може се применити путем документованог приступа (утврђени упитници) али је често продуктивније уколико се организују радионице. Предност овог приступа јесте да се ризици озбиљније схватају када их идентификују сами носиоци пословног процеса.

Имајући у виду садашње свеобухватно стање везано за досадашњи развој у области система ФУК и његове компоненте тј. управљање ризицима, у „Националном парку Ђердап“ је успостављена пракса везана за идентификацију ризика као комбинација свих поменутих метода. У складу с тим, Радна група на састанцима дискутује и договара се о свим активностима и даље обавештава Руководиоца за развој ФУК система који онда разрађује и развија процес и израђује потребна документа која прате систем ФУК и процес управљања ризицима.

Процес управљања ризицима треба да постане саставни део стратешког и оперативног планирања, сходно томе потребно је обухватити све ризике који би се могли догодити, због унутрашњих или спољашњих фактора, а који утичу на успешно остварење циљева.

Како би се олакшало препознавање ризика и како би се осигурала покривеност свих подручја ризика, може се користити подела на пет главних група ризика, коју између осталог користи Европска комисија, и то:

а) Екстерно – спољно окружење, као на пример :

- ризици макро окружења (геополитички, економски, природне катастрофе и слично);
- политичке одлуке и приоритети;
- спољни партнери (грађани, други корисници буџетских средстава, консултантима, медији и слично).

б) Планирање, процеси и систем

- политике (укључујући и интерне политике и одлуке), стратегије, планови;
- оперативни процеси (начин организовања пословног процеса, опис процеса);
- финансијски процеси и додела финансијских средстава;
- ИТ и остали системи подршке.

в) Запослени и организација

- структура запослених и њихова компетентност;
- етика и понашање организације („тон с врха“, могућност преваре и проневере финансијских средстава, сукоб интереса и слично);
- интерна организација (начин управљања, подела улога и одговорности, делегирање итд.);
- сигурност запослених, објеката и опреме.

г) Законитост и исправност

- јасна дефинисаност закона, усклађеност постојећих закона, прописа и правила и поштовања истих.

д) Комуникација и информације

- методе и канали комуникације, тј. тачна, јасна и двосмерна линија комуницирања и преноса података;
- квалитетна и правовремена информисаност.

Подела ризика на овај начин обухвата како интерно, тако и екстерно окружење. Тиме представља алат који се може употребити у фази утврђивања ризика, а узима у обзир све аспекте ризика и сва потенцијална подручја ризика.

„Национални парк Ђердап“ ризик сматра озбиљним, ако је оцењен највишом оценом (6 или 9), и то у следећим случајевима:

- ако представља директну претњу успешном остваривању циљева или завршетку програма/пројекта/активности;
- ако ће проузроковати знатну штету организационим јединицама, грађанима, и сл.;
- ако ће за последицу имати кршење закона и других прописа;
- ако ће за последицу имати значајне финансијске губитке;
- ако се доводи у питање сигурност запослених и имовине у „Националном парку Ђердап“;
- ако озбиљно утиче на углед „Националног парка Ђердап“.

9.2. Реаговање на ризик (поступање по ризику)

Сврха решавања ризика јесте да се неизвесност и потенцијална опасност од појаве ризика преокрене у корист „Националног парка Ђердап“, путем искоришћавања прилика и елиминисања претњи које утичу на остварење циљева. Свака радња коју „Национални парк Ђердап“ предузме са циљем да реши одређени ризик, представља део онога што је познато као „интерна контрола“.

9.3. Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик да ће једна страна у финансијском инструменту, неиспуњењем своје обавезе, проузроковати финансијски губитак друге стране.

Кредитни ризик настаје код готовине и готовинских еквивалената, депозита у банкама и финансијским институцијама, потраживања од правних и физичких лица и преузетих обавеза.

У складу са усвојеном кредитном политиком Предузећа анализира се кредитни бонитет сваког новог појединачног купца пре него што му се понуде стандардни услови продаје. Такође, код продаје дрвних сортимената на пању, као обезбеђење за извршење уговорних обавеза уговара се поред авансне уплате по уговору на више рата и 10% финансијског обезбеђења од уговореног износа (депозит) одмах по склапању уговора.

9.4. Тржишни ризик

Ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних цена. Тржишни ризик се састоји од три врсте ризика:

- валутног ризика,

- ризика каматне стопе и
- других ризика од промене цене.

9.4.1. *Ризик од промене курса страних валута*

Валутни ризик је ризик од флукутирања фер вредности или будућих токова готовине финансијског инструмента услед промене девизног курса.

Валутни ризик (или ризик од курсних промена) се јавља код финансијских инструмената који су означени у страној валути, то јест у валути која није функционална валута у којој су они одмерени.

9.4.2. *Ризик од промене каматних стопа*

Ризик од промене каматних стопа је ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукутирати услед промена тржишних каматних стопа.

Ризик од каматне стопе се јавља код каматноосних финансијских инструмената признатих у билансу стања (на пример, кредити и потраживања и емитовани дужнички инструменти) и код неких финансијских инструмената који нису признати у билансу стања (на пример, неким обавезама по кредитима).

9.4.3. *Ризик од промене цена*

Ризик од промене цена је ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукутирати због промена тржишних цена (које нису оне које настају од ризика каматне стопе или валутног ризика), било да су те промене проузроковане факторима специфичним за појединачни финансијски инструмент или његовог емитента, или да фактори утичу на све сличне финансијске инструменте којима се тргује на тржишту

Ризик од промене цена се јавља код финансијских инструмената због промена, на пример, цена робе или цена капитала.

9.5. Ризик ликвидности

Ризик ликвидности је ризик да ће Предузеће имати потешкоћа у измирењу обавеза повезаних са финансијским обавезама. Предузеће управља својом ликвидношћу са циљем да, колико је могуће, увек има довољно средстава да измири своје доспеле обавезе, без неприхватљивих губитака и угрожавања своје репутације.

10. Изложеност ценовном ризику, кредитном ризику, ризику ликвидности и ризику новчаног тока

У циљу испуњења услова одрживог развоја, цена дрвних сортимената на пању би требало да буде утврђена на основу принципа надокнаде трошкова. Структура трошкова одређује цену дрвних сортимената, при чему треба водити рачуна о реалној вредности средстава кроз довољне резерве финансија потребних за обављање законски прописаних радова у шумарству. У складу са важећим законима и позитивним прописима Предузеће мора у области која регулише област заштите шума спроводити мере и активности у циљу спречавања, сузбијања и отклањања последица штетног деловања биљних болести, инсеката, човека, дивљачи, елементарних непогода, као и других биотичких и абиотичких чинилаца. Из наведених разлога потребно је утврдити детаљну калкулацију трошкова и ускладити цену дрвних сортимената са њеном ценом коштања, како би се обезбедила финансијска средства за законски прописане обавезе у шумарству.

Предузеће је последњу корекцију цена основних производа шумарства – дрвних сортимената извршило у 2021. години, Ценовник који је важећи и на основу кога је пројектован план продаје дрвних сортимената у 2022. години. Неопходно је напоменути да ЈП „Национални парк Ђердап“ редовно прати и анализира ниво цена за исте производе на домаћем и тржишту у окружењу, попут цена у ЈП „Србијашуме“

као водећег предузећа у продаји дрвних сортимената, анализира трошкове дрвних сортимената, процене и оцене тражње на тржишту дрвних сортимената, како би правремено одреаговало у ценовној политици.

Уколико се догоде битни поремећаји и промене на тржишту, повећање трошкова заштите и гајења дрвних сортимената, трошкови горива по основу обиласка терена и теренских радова, као и кретање ценовника конкуренције на тржишту, Предузеће ће реаговати корекцијама свог ценовника дрвних сортимената.

а) Ценовни ризик - ризик постоји и на тржишту продаје, али и на тржишту набавке. Предузеће је због своје основне активности изложена ризицима промене цена, цена нафтних деривата, цена израде шумских саобраћајница које утичу на стварање диспаритета између продајних цена дрвних сортимената и трошкова цене коштања истих, што даље утиче на будуће токове новца. Сопствени приходи остварују се од продаје дрвних сортимената из шума Националног парка „Ђердап“, приходи по основу накнада за коришћење Националног парка „Ђердап“, приходи од услуга ловства и рибарства, приходи од наплата улазница и пружања услуга посетиоцима Националног парка „Ђердап“.

Део ових ризика се елиминише кроз прилагођавање продајних цена тржишним условима са усвајањем нових ценовника који је достаљају оснивачу на сагласност. Осим тога, у циљу смањења потенцијалног негативног утицаја овог ризика на финансијски резултат Предузећа, спроводе се следеће мере:

- годишње планирање, засновано на изради више сценарија, праћење планова и благовремено кориговање планова набавке уколико због поремећа на тржишту нама прилива новца;
- редовна анализа служе за набавку/продају робе и производа ради разматрања свих најзначајнијих питања, како у процесу набавке неопходних инпута за обављање основне делатности, тако и у процесу продаје производа и пружања услуга;
- тенденција закључења годишњих уговора за набавку горива, израду саобраћајница по што повољнијим комерцијалним условима, са дужим роковима плаћања, као и закључења купопродајних уговора о продаји почетком године уз авансно плаћање, по основу којих би Предузеће у складу са закљученим уговорима могло да финансира своје редовне активности.
- проширење круга купаца уз финансијска обезбеђења, све већа конкурентност, односно све већи број учесника у редовној, годишњој планској процедури набавке производа и услуга и све видљивији резултати помака у дијапазону учесника (понуђача), као и могућности/услова које нуде;
- проширење асортимана услуга које раније нисмо имали у понуди (као што је у 2021. години била продаја сувенира туристима на проширеном броју локације
- стална настојања да се оптимизују процеси и тежња ка што бољим економским исплативијим ефектима и показатељима;
- праћење тржишних услова током целе календарске године и прикупљање информација од предузећа која су нам конкурентна на тржишту, како би се што боље сагледали потенцијални услови за спровођење и реализацију планиране пословне политике.

б) Кредитни ризик - Активности које резултирају настанком кредитног ризика, а самим тим и одговарајућој максималној изложености кредитном ризику су:

1. одобравање купцима продају на више уговорених рата, продаја робе и пружање услуга купцима, максимална изложеност кредитном ризику је књиговодствена вредност одговарајућих финансијских средстава;

3. давање финансијских гаранција - максимална изложеност кредитном ризику једнака је максималном износу који би субјект морао да плати у случају активирања гаранције, при чему би тај износ могао бити значајно већи од износа који је признат као обавеза.

ц) Ризик ликвидности и ризик новчаног тока – Ликвидност Предузећа је способност Предузећа да на време измирује своје краткорочне обавезе, да је солвентно и способно да измирује своје дугорочне обавезе – дугорочна стабилност. Предузеће на дневном нивоу мери ликвидност упређујући стање својих ликвидних средстава и текућих обавеза.

Предузеће управља својим текућим и будућим новчаним приливима и одливима кроз редовно извештавање одговорних лица о стању ликвидних средстава, који на исто могу утицати приликом обављања својих пословних задатака.

Анализа новчаних токова треба да обухвата адекватан оквир за свеобухватно пројектовање новчаних токова који произилазе из имовине, обавеза и ванбилансних ставки, током одговарајућег временског периода.

11. Ревизија годишњег извештаја о пословању

Чланом 33. Закона о рачуноводству прописано је да друштво за ревизију:

1. даје мишљење о томе:

- да ли је годишњи извештај о пословању усклађен са редовним годишњим финансијским извештајем за исту пословну годину; и

- да ли је годишњи извештај о пословању састављен у складу са важећим законским одредбама;

2. саставља изјаву, у смислу да ли је на основу познавања и разумевања правног лица и његовог окружења стеченог током ревизије, утврдило материјално значајне погрешне наводе у годишњем извештају о пословању и истиче природу тих навода.

15. Достављање годишњег извештаја о пословању Агенцији за привредне регистре

Чланом 45. Закона о рачуноводству прописано је да се годишњи извештај о пословању доставља Агенцији за привредне регистре у склопу достављања: одлуке о усвајању редовног, и ревизорског извештаја. Достављање се ради најкасније до:

30. јуна наредне године за редовне годишње финансијске извештаје.

в.д. директор,

Саша Јаношевић